

Västergötlands
museum

Verksamhetsberättelse 2019

Det här hände under 2019!

Museet hade sammanlagt 179 616 besök.

Museet besöktes av 20 966 barn och ungdomar i åldern 0-26 år.

Kulturmiljöenheten genomförde 135 utredningar, utgrävningar, förundersökningar, besiktningar, ärenden och andra uppdrag.

I museets huvudbyggnad visades 7 nya utställningar.

Det arrangerades 20 kvällsöppna onsdagsprogram.

Sammanlagt arrangerades 136 evenemang under året.

En föremålsantikvarie, med placering på Veterinärmuseet, anställdes under året.

3 186 föremålsposter registrerades i museets databas.

Innehåll

Museichefens förord	4
Styrelse och organisation	6
Publika enheten	7
Kulturmiljöenheten	20
Föremålsenheten	24
Arkivenheten	31
Projektutveckling	33
Administration	35
Fastigheter	36
Statistik	37
Externa bidrag	38
Personal	39
Bilagor	
Program	
Föredrag	
Publicerat	
Kurser och konferenser	
Kulturmiljö uppdrag	
Styrelse	
Redovisning av uppdrag	
Årsredovisning för räkenskapsåret 2019-01-01--12-31	

Förord

Ett svartvitt fotografi med ett elegant sällskap som står på museets pyntade trappa och hälsar på den stora publiken framför den nya tegelbyggnaden i Stadsträdgården. I maj 1919 invigdes "Fornmuseet", ett eget hus för "Västergötlands fornminnesförenings museum". Under många år hade man hyrt in sig i olika lokaler för att visa sina snabbt växande samlingar. År 2019 var 100-årsfirandet en stor satsning som vi genomförde tillsammans med Västergötlands Fornminnesförening.

Under dessa högtidsdagar öppnade vi den första etappen av den nya basutställningen SJÄLABÄRARNA – saker, sägner, sinnen. Där visas många kulturhistoriska föremål i landskapets kontext. Samlingarnas ordning och tillgänglighet var också motivationen till en förstudie om ett nytt föremålsmagasin. Ett museum är en del av samhällets minne och i det perspektivet är våra samlingar och arkiv verksamhetens kärna.

Vår ambition är att locka många besökare till museet och det gör vi med en varierande och engagerad utställnings- och programverksamhet för olika målgrupper. Under 2019 dominerades Publika möten av 100-årsfirandet. En stor dag var när Henrik Allert invigde utställningen med sin konst. Många engagerade program och arrangemang gjorde museet till en viktig mötesplats där samtal, lek, föreläsningar, hantverk och aktiviteter lockade olika grupper till deltagande. Mycket roligt och vackert hände på Kråks herrgård. Den sedan trettio år tillbaka återkommande och omtyckta Tidsresan i Fornbyn genomfördes även 2019.

Museet är aktivt i stads- och landsbygdsutveckling. Vi har tillsammans med Länsstyrelsen, Bohusläns museum, Västarvet och Göteborgs stadsmuseum utvecklat Kulturmiljö 2020-2030 för ett samlat kulturmiljöarbete.

Uppdrag inom arkeologi och byggnadsvård bidrar till en omfattande kulturarvsverksamhet. Med lokal närvaro på många platser, rådgivning och samarbeten med uppdragsgivare har medarbetare spridit kunskap kring underhållsplaner för kyrkogårdar, renoveringar i kyrkor och profana byggnader. Stor uppmärksamhet väckte restaureringen av 1100-talstakstolarna i Gökhem kyrka och av Skaras gamla vattentorn. Med Göteborgs Universitet, och i samverkan med Svenska Ambassaden i Havanna, producerades en samtidsdokumentarisk utställning på Kuba om krisen 1962. Arkeologerna har utfört utredningar, förundersökningar, kulturhistoriska förstudier, forskningsprojekt, osteologiska uppdrag och mycket mer.

De arkeologiska undersökningarna i delar av det tidigare klosterområdet, en turistinformation i Ryttagården, guidningar och utställningar har lockat många intresserade besökare till Varnhem. Med bildandet av Varnhems Kulturmiljö ekonomisk förening fortsätter samarbetet med Sparbankstiftelsen Skaraborg.

En viktig del i museets verksamhet är engagemanget i aktuella samhällsfrågor. Vi har påbörjat arbetet med att implementera Agenda 2030 med kulturarvet som en självklar utgångspunkt.

Verksamhetsberättelse 2019

År 2019 var ett händelserikt år. Tack till alla er som på olika sätt har bidragit till vår verksamhet. Tack också till museets medarbetare, samarbetsparter, företag, organisationer, privatpersoner samt inte minst alla ideellt engagerade i hembygdsföreningar och i Västergötlands Fornminnesförening.

Luitgard Löw
museichef

Styrelse och organisation

Verksamheter och ansvarsområden

Styrelsen

Stiftelsen Västergötlands museums styrelse består av representanter från de tre stiftarna: Västra Götalandsregionen, Skara kommun och Västergötlands Fornminnesförening. Styrelsen sammanträder fyra gånger årligen, liksom styrelsens arbetsutskott som består av styrelsens ordförande, vice ordförande och en ledamot.

Enheterna

Enheten för **Administration** arbetar med ekonomi-, personal- och styrelseadministration, inköp och museets diarium.

Arkivenheten ansvarar för museets arkivförvaltning och omfattar enskilda arkiv, ämbetsarkiv och bildarkiv.

Föremålsevenheten ansvarar för museets etnologiska och arkeologiska föremålssamling, för registrering i databas, ut- och inlån och konservering.

Kulturmiljöenheten ansvarar för arkeologisk och byggnadsantikvarisk uppdragsverksamhet, forskning och kunskapsuppbyggnad.

Enheten **Publika möten** ansvarar för program, utställningsproduktion och pedagogik, information och marknadsföring, hemsidan och de sociala medierna och för reception med butik och kafé. Enheten ansvarar även för museets vaktmästeri, säkerhet, snickeri, fastighetsunderhåll, fordon och parkvård.

Enheten Publika möten

Sammanfattning

Den publika verksamheten på Västergötlands museum har dominerats av 100-årsfirandet av den första museibygnaden. Det blev ett fantastiskt jubileumsår. I samarbetet med Västergötlands Fornminnesförening skapades en budget för omfattande programverksamhet på museet och i Fornbyn, en mindre trycksak producerades om husets historia och ett spektakulärt invigningsfirande på jubileumsdagen den 28 maj. Som en viktig del av 100-årsfirandet invigdes den första delen av basutställningen SJÄLABÄRARNA – saker, sägner, sinnen.

Årets övriga utställningsverksamhet omfattade 6 produktioner varav 4 egna. Redan i februari invigde vi utställningen TILT – om flipperspelens historia. En utställning som nu är bokad för turné till tre av landets länmuseer. Den omtalade utställningen WE HAVE A DREAM öppnade i mars och i juni Henrik Allerts stora retrospektiva utställning, kanske den mest besökta konstutställningen på museet under det här decenniet. Vår utställning SISTA SKIFTET, om arbete och vardag på Electrolux i Mariestad flyttade i februari till Vadsbo museum där den blev sommarens stora attraktion med 4 179 besök. Kata Gård lockade återigen stora strömmar av besökare. När dörrarna stängdes hade över 70 000 personer varit inne under taket till kyrkoruinen och sett utställningen.

Programverksamheten i museets alla lokaler sker i nära samverkan mellan museet, Skara kommun och flera ideella föreningar och grupper. Sammantaget kan vi se tillbaka på en verksamhet med stor bredd och stort djup. Museet arrangerade över 130 program och lockade över 20 000 barn och unga. Västergötlands museums karaktär av ett regionalt kulturhus för alla åldrar och befolkningskategorier har förstärkts.

Permanenta utställningar

De permanenta utställningarna under året har varit SKARA I MEDELTID, AGNES DE FRUMERIE – konstnär och glaspionjär, MELLAN IS OCH ELD – tolkningar av Västergötlands forntid, BRONSSKÖLDARNA FRÅN FRÖSLUNDA, KATA OCH KÄTTIL samt basutställningen på KATA GÅRD i Varnhem.

Basutställningsproduktion

SJÄLABÄRARNA – saker, sägner, sinnen, 25/5-

År 2019 var det 100 år sedan Skara invigde sitt då nybyggda museum. Det firade vi med en ny basutställning och spännande program kopplade till det gamla huset. Utställningen blev en exponering av föremål och arkivalier från vårt stora magasin. Det första rummet, av tre, planerade i det gamla husets bottenvåning.

Tillfälliga utställningar

TILT – flipperspelens kultur och historia, 9/2-8/9

Med rötter i det tidiga 1800-talets Fortunaspel till dagens digitala varianter berättades i utställningen TILT en spännande teknisk, konstnärlig och kulturell historia för både unga och gamla. Med flipperspelet i fokus fick besökaren en bra inblick i ett av flera populärkulturella fenomen under 1960- och 70-talet som många älskade eller förfasade sig över, som debatterades flitigt och som nästan försvann när den digitala tiden närmade sig men som idag har fått sin verkliga revansch. Utställningen blev både föremålsrik och interaktiv.

Utställningen är producerad i samarbete med två av landets större samlare och kännare av flipperspel, Mats Holmquist och Claes Johansson. Under hösten inleddes också ett samarbete för en landsomfattande turné. Planen är att visa utställningen först på Jönköpings länsmuseum, sedan Kulturen i Lund och vidare till Norrbottens länsmuseum i Luleå.

WE HAVE A DREAM, 9/3-9/6

Fotoutställningen WE HAVE A DREAM berättar om människor världen över som kämpar för mänskliga rättigheter och brinner för att skapa en bättre värld. Här porträtteras både aktivister, fredspristagare, artister, författare och politiker som valt att medverka för att inspirera andra att förverkliga sina drömmar och visioner. Sara Larsson, Dalai lama, Anna Lindh och Malala Yousafzai är bara några. Fotografen Albert Viking, intervjuaren Oscar Edlund och författaren Daniel Rydén har under tio års tid arbetat med projektet som 2016 blev en bok och som nu turnerar i hela landet. Utställningen har tidigare visats på bland annat Fotografiska i Stockholm och Göteborgs stadsmuseum.

KLIMATKLOKT, 30/4-30/5

En utställning från Västarvet och Byggnadsvård Nääs som tipsar om hur du sparar energi på bästa sätt. Utställningen visades under sommaren i Rackebyladugården och guideade besökarna till klimatkloka lösningar, sådana som på en och samma gång skonar miljön, den egna plånboken och husets karaktär. I anslutning till byggnadsvårdsdagen den 30 maj utvecklas temat om energianvändning och renovering på ett miljövänligt sätt med flera aktiviteter och föredrag.

HENRIK ALLERT, 23/6-6/1 2020

Sommarens stora succé blev i år utställningen med, den nationellt erkända Skövdekonstnären, Henrik Allert. Under stora delar av sitt konstnärsliv har han arbetat med masker och ansikten, både mänskliga och djuriska, oftast gestaltade i kraftfulla former i lera. I utställningen visades också Henriks grafik, måleri, glas och även några verk av hans livskamrat Gerd Allert. Till utställningen producerades en kort intervju-film från Henriks ateljé, producerad av museet, filmad av Carl Anders Borg.

HJÄSSAN ÄR KAL & ÄGGEN ÄR SLUT, 13/9-10/11

Två utställningar på ett och samma tema. Text och bild av producentbolaget ROT/ Annica Carlsson Bergdahl tillsammans med Skarabördiga fotografen Elisabeth Ohlsson Wallin. I utställningen berättar män och kvinnor om vad som händer i kroppen och huvudet under övergångsåldern. Det handlar om klimakteriet och manlighet, om sorg och kärlek, om svaghet och föräldraskap, om nya faser i livet.

LEGOGUBBAR – karikatyrer av kreatören Rickard Stensby, 12/10-1/12

Skövdebon Rickard Stensby har en fantastisk talang för att bygga i LEGO. Med så få och kluriga bitar som möjligt skapar han igenkännliga karaktärer. Utställningen kompletterades med workshops för barn tillsammans med Balthazars Science Center i Skövde. Utställningen fick sedan ett fortsatt liv i Balthazars egna lokaler i Skövde.

Utställningar på turné

På Vadsbo museum i Mariestad visades under perioden februari – september utställningen SISTA SKIFTET – om nedläggningen av Electrolux. Utställningen blev mycket välbesökt och lockade 4 179 besökare, av dem var 942 barn.

Kulturmiljövården gjorde ett uppdrag för Göteborgs Universitet, och i samverkan med Svenska Ambassaden Havanna, en utställning på Kuba om ett forskningsprojekt kring Kubakrisen.

LEGOGUBBAR – karikatyrer av kreatören Rickard Stensby visades på Balthazar Science Center i Skövde och lockade 1 303 besökare.

Program i huvudbyggnaden

Årets programutbud har varit variationsrikt, riktat mot en mångfald av målgrupper och delvis kopplat till aktuella utställningar och projekt. Här följer en presentation av de viktigaste programpunkterna under 2019.

JULGRANSPLUNDRING

Året inleddes traditionsenligt med julgransplundring och dans runt granen. Under några intensiva eftermiddagstimmar trängdes glada barn och vuxna runt granen i dansens virvlar, för att sedan fylla på energi med korb/bröd och saft som Skara Gille bjöd på. Innan det var dags att gå hem fick alla barn en julgranskaramell. Liksom tidigare år leddes dansen av Axevalla Folkdansgille och för musiken svarade folk-musikgruppen Vallefôlk.

FLIPPERSPEL

Utställningen TILT – flipperspelens kultur och historia präglade våren 2019. Utställningen besöktes av en stor grupp barn och unga under sportlovet och den 13 april ägde ett EM-kval i flipperspel rum på museet med ett fyrtiotal deltagare på svensk elitnivå.

SPORTLOV PÅ MUSEET OCH I FORNBYN

I år var temat insektshotell, deckarjakt, korvgrillning och hjärtan. Sportlovet inleddes med deckarjakt och mysterielösning på museet samt fika och korvgrillning i Händenestugan. Under två dagar fylldes stugan till bristningsgränsen av barn och föräldrar som trivdes, umgicks, fikade och grillade korv. Till aktiviteterna kom barn och vuxna från Skara, grannkommunerna liksom mer långväga gäster från till exempel Ulricehamn och Alingsås.

På Alla hjärtans dag tillverkades kärleksfulla hjärtan av material som trolldeg, järntråd och tyg. För att underlätta för insekterna att hitta en plats att bygga bo på tillverkades insektshotell av material hämtade från naturen. Aktiviteten fick också mycket publicitet i både dagspress, lokalradio samt sociala medier

INTERNATIONELLA KVINNODAGEN

Den internationella Kvinnodagen uppmärksammades stort i ett samarbete med Studieförbundet, Medborgarskolan, NBV, ABF och Sensus. Bland dagens föreläsare fanns Gudrun Schyman och radiojournalisten Pernilla Wadebäck. Christina Kjellson och Christel Petrini stod för musikunderhållning, Axevalla Folkhögskolas elever visade egenproducerat mode och utställningen WE HAVE A DREAM invigdes samtidigt och blev en del av programmet.

TEMA: BIBLIOTEK OCH TIDIGT KRISTNANDE

Samarbetet med Skara Humanistiska Förbund fortsatte under 2019 med ett antal välbesökta föreläsningar. Våren 2019 handlade det om betydelsefulla bibliotek och boksamlingar, under hösten var temat vikingatiden och det tidiga kristnandet.

100-ÅRSJUBILEUM

Den 28 maj 1919 invigdes den då nyuppförda museibygnaden med kungligt besök och festligheter. Under fyra dagar i maj 2019 firades hundraåringen med ett omfattande jubileumsprogram. Lördagen den 25 maj invigdes den nya basutställningen SJÄLABÄRARNA – saker, sägner, sinnen och museets magasin öppnades upp för besökare. Skara kammarkör medverkade. Den 26 maj tillägnades arkitekturen och ett seminarium kring byggnaden hölls. Medverkade gjorde arkitekturjournalist Mark Isitt, arkitekturhistoriker Rasmus Waern, antikvarie och murare Oskar Syrén och stadsarkitekt Anders Kyrkander. Samtalet leds av byggnadsantikvarie Robin Gullbrandsson. På hundraårsdagen den 28 maj hölls tal på trappan till det lövsmyckade huset, Skara Kammarkör sjöng, Kalle Lind kåserade om museer och samlingar under 100 år, Cirkus Nikolajeff bjöd på akrobatik och eldshow på byggnadens tak, Rubens karusell fanns på plats och alla besökare bjöds på kaffe och tårta.

HENRIK ALLERT

Under sommaren öppnades en stor utställning med Henrik Allert och under hösten arrangerades en mycket uppskattad och välbesökt kväll där konstnären samtalande om sitt liv och sitt skapande. Samtalet varvades med musik, framförd av Martin Tode och Michael Röhstö.

1700-TALSVECKAN

Sedan 2017 har "1700-talsveckan i Skara" arrangerats under vecka 33 i samverkan med Göteborg Baroque och Skara kommun. I år tillkom också Medborgarskolan, Skara Gille, Stureplan och Studieförbundet som parter. Den återkommande 1700-talsveckan var under 2019 mer omfattande än tidigare tack vare ett ekonomiskt bidrag från Grevillis Fond. Se hela veckans aktiviteter under rubriken Kråks Herrgård.

KULTURNATTEN I SKARA

Kulturnattens tema var spel och tillsammans med Skara kommun, MEGA, Skara Skolscen, Medborgarskolan med flera genomfördes ett stort antal program runt om i Skara. På museet arrangerade Medborgarskolan en liten utställning med en spelsamlares sällskapsspel, i den nyöppnade utställningen LEGOGUBBAR kunde barn och unga spela LEGO Robot Games under ledning av Balthazar Science Center och i Fornbyn höll medeltidsföreningen Infensus ett tornerspel med eldshow.

På Kråks herrgård arrangerade Peter Gustavsson Event ett diskotek med livekonsert. Uppträdde gjorde Lili & Susie och festen besöktes av cirka 500 gäster.

SPÖKEN I FORNBYN

Under hösten genomfördes den återkommande och populära spökvandringen i Katedralskolans regi. Omkring 3 500 besökte Fornbyn under två sena kvällar i oktober.

HÖSTLOV PÅ MUSEET OCH I FORNBYN

För höstlovet var temat LEGO, keramik och mysterievandring i Fornbyn. Med anledning av utställningen med Rickard Stensbys Legokarikatyror blev temat för höstlovsaktiviteterna självklart Lego. Ett mycket lyckat samarbete med Balthazar Science Center i Skövde inleddes, resultatet blev två hela dagar med Legoaktiviteter som till exempel programmera och bygga enkla robotar, konstruera bilar och fantasifulla skapelser av Lego.

Höstlovet verkstad byggde på de utställningar som visades under hösten på museet. Inspirerade av Henrik Allerts skulpturer fick barn och unga skapa egna masker i lera.

Barn och ungdomar från Charlies Teater dramatiserade ett mysterium bland Fornbyns hus. Som besökare gällde det att finna ledtrådarna till mysteriet och på så vis finna den försvunna skatten.

ARKIVENS DAG

Temat för Arkivens dag var "Gömt eller glömt". Museet plockade fram sällan visade och kanske något bortglömda arkivhandlingar ur samlingen och gömde dem på museet. För besökare gällde det att tyda handskrifter och gåtor för att hitta alla handlingar i denna "skattjakt" för vuxna. Brita Planck föreläste om att forska i arkiv och under dagen lockade det populära bluesbandet Hurley & The Blue Dots en mycket stor publik.

JULKALENDER

Årets digitala julkalender fick mycket positiv respons på både museets facebook-sida och i mejl. Årets tema var mystiska händelser och platser i Västergötland. Bakom varje lucka fanns en sägen eller berättelse från olika delar av regionen och från olika tider – allt från 1200-talet till 2000-tal.

Program i Fornbyn

Årets programutbud i Fornbyn har varit brett och riktat sig till olika målgrupper. Programverksamheten har arrangerats av såväl Västergötlands museum som föreningar, kyrkliga samfund och organisationer. Här följer en presentation av egna programpunkter som varit nya för året eller särskilt uppskattade.

KONSTBASTUN

Konstnärens Anton Wireaus projekt "Konstbastun" landade i Fornbyn i början av maj och erbjöd bastubad och konstnärligt skapande. Aktiviteten var en del av det regionala projektet FOKIS och genomfördes i samverkan med Skövde Konstmuseum och Axevalla Folkhögskola. Skolans elever träffade konstnären och skapade tillsammans med honom på t-shirts och träpannåer. Några vågade bada bastu. På kvällen var bastun öppen för den hugade allmänheten.

100-ÅRSJUBILEUMSDAGAR FÖR BARN

Dagarna kom att bjuda på sagoberättande, dramatisering av olika händelser så som det kunde ha sett ut för barn som levde på Emil i Lönnebergas tid. Tack vare ett nära samarbete mellan kommunens barnbibliotekarier, den lokala teaterföreningen Charlies Teater och fristående spelmän och ideella krafter kunde den här dagen genomföras med bravur.

Alla kommunens 5-åringar, cirka 225 till antalet, bjöds in till arrangemanget. Barnen fick under sitt besök i Fornbyn delta i aktiviteterna med alla sinnen. I Rackebyladugården var det sagoberättande med bildvisning och dramatisering till en del. Sagan bjöd på både glada skratt och lite ruskigheter. Utanför några av stugorna dramatiserade Charlies Teater olika händelser ur en saga om Emil. Kvällen den 27 maj avslutades med fest för barn och deras familjer i Fornbyn. Den otroligt populära duon Jecko & Jessie bjöd barnen på en riktigt rolig och lite knasig föreställning. Trots att vädret inte var det bästa så avnjöt många av besökarna innehållet från den medhavda picknickkorgen både före och efter föreställningen. Föreställningen var ett samarrangemang med Kultur och fritid i Skara.

FÖNSTERRENOVERINGENS DAG

Traditionsenligt avslutades vårens program med en riksomfattande byggnadsvårdsdag där fönster och fönsterrenovering var huvudtemat. Det blev en heldag med inbjudna lokala hantverkare som visade och delade med sig av goda råd kring renovering av fönster. Därutöver visades också hur det går till att koka rödfärg och måla med den samma. Handhyvling av bräder visades också. Kerstin Lyckman, en av Sveriges främsta experter på linoljefärg höll en föreläsning om oljefärg i Daretorps missionshus, liksom timmermannen Mattias Hallgren, som föreläste om virkeskvalitet förr och nu. I Rackebyladugården fanns möjlighet att köpa olika typer av material för byggnadsvård och se utställningen.

HOPPETLOPPET

Under fyra onsdagar i maj genomfördes Hoppetloppet för barn i förskoleåldern. Loppet arrangeras av ideellt arbetande föräldrar vars syfte är att uppmuntra till roliga aktiviteter som bygger på rörelse utomhus.

MOR I FORNBYN

Även i år en uppskattad aktivitet för besökare i alla åldrar. Med enkla medel har "mor" öppnat upp någon av Fornbyns stugor och berättat om stugans bakgrund, men också haft ett tema för dagen, till exempel ull där vi tillsammans har provat på att hantera kardor och slända eller ätit "sputtepannkaka" med tillhörande kärnspottartävling. Naturligtvis har mor haft både kaffe och saft att bjuda på. Aktiviteten genomfördes vid tre tillfällen under sommaren.

SKOLAVSLUTNING

Traditionsenligt avslutades skolåret i Fornbyn för eleverna på Källeskolan, Mariebergsskolan och Gällkvistskolan. Museets personal såg till att flaggorna var hissade, Fornbyn var smyckad med björkar och bänkarna var på plats. Skolorna fyllde sedan parken med vacker sommarsång, tal och picknick. Även förskolan och idrottsföreningar har haft avslutningsfest för barn och ungdom i Fornbyn.

SOMMARLOV

Sommarlovet bjöd på många roliga aktiviteter där tre aktiviteter var inriktade på djur, en keramikverkstad, tornerspel och avslutningsvis en lekstafett.

Tillsammans med agronomen och skalbaggsexperten Bengt Widov, Veterinärhistoriska museet och biodlarföreningen genomfördes en dag för barn och vuxna med inriktning på tama och vilda bin och insekter i allmänhet. Avslutningsvis tillverkades insektshotell av all sköns material hämtat från skog och mark. Allt i syfte att skapa kännedom om insekter och deras viktiga insats i vår natur liksom en ökad möjlighet till bostad för vildbin med flera insekter.

EN KVÄLL I FOLKTON MED HALLING, KORAL OCH POLONÄS

En solig och varm junikväll fylldes Härjevodskyrkan i Fornbyn av musik i folklig ton. Karin Nelson, professor i orgelspel, gav den gamla orgeln i kyrkan nytt liv tillsammans med Jonas Simonsson, flöjt och Ingrid Brännström, sång. Kyrkan var fylld till bristningsgränsen, de som inte rymdes i kyrkan lyssnade till konserten utifrån. Det blev en helt fantastisk konsert som avslutades med svagdricka och smörgås till självkostnadspris. Skara Gille ordnade med förtäringen som kunde avnjutas i trädgårdsmöblerna utanför lanthandeln.

SOMMARBUSKIS MED ULLBERG & LJUNG

En helt ny programpunkt för året var sommarbuskis i Fornbyn. En helkväll med lokal producerad västgötahumor när den är som bäst. Publik tillströmningen lät inte vänta på sig, cirka 570 personer i varierande åldrar besökte Fornbyn denna kväll, trots att regnet hängde i luften inledningsvis och öste ned avslutningsvis. En succé som skulle kunna utvecklas till nästa sommar. Skaraborgs läns Tidning var medarrangör och bidrog med en frikostig marknadsföring som annonsering och artiklar.

LAPPA & LAGA

I en tid då klimat och miljö är i fokus arrangerades en workshop där temat var lappa och laga kläder och andra textilier på ett roligt och färgglatt sätt. Tillsammans med brodösen Pian Bates gavs gamla älsklingsplagg ett nytt liv med hjälp av återbruk av gamla kläder, spetsar, tråd, knappar, ja allt vad som kan finnas till buds. Detta blev en lyckad dag där deltagarna gärna såg en fortsättning kommande år. Här finns många möjligheter att med enkla medel utveckla verksamheten.

KERAMIKVERKSTAD

Tillverka masker utifrån inspiration av Henrik Allerts verk. Barn tillverkade keramiska masker i Fornbyn tillsammans med keramikern Greta Bolin från Lidköping.

DJURVERKSTAD – tema får

En fröjd att se alla glada barn vara nära djuren, klappa och dela ut fårgodis. Dessutom få veta en massa saker om får av Veterinärmuseets veterinär och prova på att karda och spinna en tråd på slända. Ett samarbete med Veterinärmuseet.

SMÅDJURSDAG MED DJURBINGO

Ett exempel på samarbete mellan lokala lantrasföreningar, Veterinärmuseet, travsällskapet och Västergötlands museum som med enkla medel och mycket låg kostnad skapade en toppenkväll för barn och deras familjer där smådjuren var i centrum. Kaniner, bin, hundar, hönor, hästar och en katt fanns alla representerade i Fornbyn. Att ta en fartfylld runda över höga och låga hinder med käpphästen framkallade många skratt. Konceptet var enkelt; djur, lek, bingobricka med djurtema, medhavd picknickkorg och fri entré.

TORNERSPEL

Ett fartfyllt tornerspel arrangerades i samarbete med Kultur och fritid i Skara och föreningen Infensus från Götene.

LEKSTAFETT

Sommarlovets sista lovaktivitet avslutades med lek. Alla lekte tillsammans; barn, ungdomar och vuxna. Dunken, kägelspel, stylvor, tunnband med mera. Lekarna krävde inga större förberedelser och kostnaden för detta arrangemang var mycket låg. Det spelade ingen roll att någon inte behärskade svenska språket eller att någon hade ett handikapp, alla deltog utifrån sina egna förutsättningar. Aktiviteten gynnade i allra högsta grad folkhälsan på ett positivt sätt, rörelse och glädje på en och samma gång. Trots regn deltog 40 personer i aktiviteten. Aktiviteten genomfördes tillsammans med Kultur och fritid i Skara.

ADVENTSKALENDER

Under de fyra söndagarna i advent arrangerades en levande adventskalender där varje lucka representerade en kulturhistorisk byggnad i Skara stad. Syftet med kalendern var att synliggöra gamla hus i staden med en enkel och kostnadseffektiv aktivitet på platsen. För att genomföra arrangemanget samarbetade Västergötlands museum, Kultur och fritid, Veterinärmuseet, Svenska kyrkan och Medborgarskolan. Sista söndagen i advent öppnades lucka fyra i Fornbyn. Byggnaden som öppnades var Nittorpsboden och temat var gårdstomten. En livs levande gårdstomte öppnade dörren till Nittorpsboden varpå domprosten Robert Lorentzon läste Viktor Rydbergs Tomten. Spelmannen Susanne Lind inledde och avslutade med passande fiolmusik. Då dagen var kulen och grå hade mor i Händenestugan eld i spisen, varm ölsupa och glögg att bjuda på.

JULAMARKEN PÅ FORNBYVIS

Planerna för en julmarknad i Fornbyn tog form i september. Grundtanken var att ge besökarna något annat än vad den kommersiella julen har att erbjuda, något som berör människan på olika sätt där alla sinnen finns med. Tankarna riktades bakåt i tiden då vi inte hade julgran inomhus och tomten var en liten grå gårdstomte som kunde vara både hjälpsam och vresig på en och samma gång.

Inger Widhja berättade julberättelser i Händenestugan. Rackebystugan inreddes med sparrlakan, julhalm, julhögar, julbock med mera för att visa hur det kunde ha sett ut i stugan då allmogen firade jul. Härjevadskyrkan var smyckad med hackat granris på golvet, granar i koret och tända ljus i ljuskronan. Musikerna Susanne Lind och Mattias Rislund bjöd på en stämningsfull stund i folklig ton där Lina Sandells finstämda psalmer framfördes i en lagom blandning av en och annan julmelodi. I Lanthandeln, Missionshuset och Rackebyladugården såldes lokalproducerad slöjd och mathantverk. Utomhus såldes julkärvar, kransar med mera. Julamarken på Fornbyvis genomfördes med Skaraborgs läns Tidning som medarrangör vilket kom att innebära kostnadsfri annonsering och flera stora artiklar.

Kråks herrgård

Programverksamhet

Programverksamheten på Kråks herrgård utökades under 2019 för att på olika sätt levandegöra gården och miljöerna.

BOKFEST MED RUNIUS

Under våren arrangerades en releasefest för en nyskriven bok om poeten Johan Runius från Larv. Han anses vara en föregångare till Bellman och författaren Martin Bagge, förläggaren och musiker fanns på plats för att berätta om boken och framföra stycken ur hans repertoar. I samband med framträdandet serverades 1700-talsbakverk bakade efter recept från 1755.

1700-TALSWORKSHOP

Under våren arrangerades också en broderikurs på Kråk med 1700-talsfika och en liten konsert med 1700-talsmusik framförd av Duo Nuovo från Lidköping. Kulturarvspedagog Therese Holmgren höll i workshopen. Kvällen blev fullsatt och uppskattad.

ÖPPNA VISNINGAR

Under sommarmånaderna gjordes ett försök att öppna upp herrgården för spontana besök genom öppna, allmänna visningar. Ett fyrtiotal personer besökte gården spontant.

1700-TALSVECKAN I SKARA

Sedan 2017 har "1700-talsveckan i Skara" arrangerats under vecka 33 i samverkan med Göteborg Baroque och Skara kommun. Under 2019 tillkom också Medborgarskolan, Skara Gille, Stureplan och Studieförbundet som parter och programmet kunde bli mer omfattande än tidigare år tack vare ett ekonomiskt bidrag från Grevillis Fond.

Veckan inleddes med en 1700-talssystuga, en siluettverkstad och en stadsvandring genom 1700-talets Skara under ledning av Skara Gille. Vandringen avslutades i Kråks källarvåning där närmare 170 gäster drack kaffe och bjöds på 1700-talsbakverk.

Bland veckans föreläsare fanns historieforskaren Karin Sennefelt som föreläste om maskerad och samhällsomvandling på 1700-talet, Claes Mörner som kåserade om att dricka brunn på 1700-talet, fil.dr Elizabeth Svarstad som förevisade och talade

om barockens dans och hovliv och Christopher O'Reagan som drog en stor publik och fyllde hela aulan hos SLU.

Caroline Donath återkom med föreställningen "Axel von Fersens charmkurs Platinum Edition", Höör Barock framförde musikteater för barn mellan 4 och 8 år, Westgötha Gustavianer levandegjorde 1700-talet i Fornbyn och hela veckan avslutades med en historisk maskeradbal på Kråks. Göteborg Baroque bjöd på danskurs och 1700-talsdans till levande kammarmusik. I Kråks källarvalv stod Rosers Salonger för en buffé efter 1700-talsförebild.

Bellmantolkaren Martin Bagge fungerade som kvällens ciceron och uppträdde själv som skalden. Middagen med 120 sittande gäster avbröts emellanåt av överraskande inslag, diktläsning och sång. Kvällen avslutades med fyrverkerier och en barockkoncert i Skara domkyrka.

Restaurangverksamhet

Från våren 2018 hyr Västergötlands museum ut främst Kråks västra flygel, men också källarmatsalen vid vissa tillfällen, till Mattipset i Skara AB. Mattipset bedriver cateringverksamhet på Kråk och serverar mat vid begravningar, bröllop, 50-årskalas med mera. För detta erhåller museet en månatlig hyra, och herrgården hålls levande.

Program på Kata Gård

VIKINGALIV

I samarrangemang med Ekehagens Forntidsby, Åsarp och lokala hantverkare i nära samarbete kunde vi fylla Kata Gård med liv en söndag i början av juli. Dagen bjöd på vikingatida hantverk med inriktning på korgslöjd och textilt hantverk av olika slag. För både stora och små fanns möjlighet att prova på att skjuta med pil och båge, göra snoddar och band. Maria Vretemark visade utställningen på Kata Gård och berättade om utgrävningarna av våtmarken strax intill. En strid ström av besökare från när och fjärran kom till Kata Gård under hela dagen. Dagen avslutades med en uppvisning av krigskonster med Västgöta Hird, uppvisningen engagerade publiken och lockade till många skratt och hejarrop.

Pedagogisk verksamhet

Den pedagogiska verksamheten har omfattat lovprogram, visningar av utställningar, skaparverkstäder och aktiviteter i Fornbyn. Deltagarna har kommit från grundskolor, gymnasier, folkhögskolor, hantverksskolor, pensionärsföreningar, SFI-föreningar och andra grupper. Under 2019 genomfördes cirka 40 visningar för vuxna samt 105 visningar för barn och unga under 26 år. Verksamheten arrangerade 41 program riktade till barn och unga, merparten under sport-, sommar- och höstlov. Familjecentralen arrangerade midsommarfirande för de minsta och deras familjer.

VISNINGAR OCH SKOLBESÖK

En mängd elever har deltagit i visningar av såväl museets basutställningar som olika visningar i Fornbyn och i museets magasin. Det är barn och ungdomar från förskolan, grundskolan och gymnasiet som har besökt museet men även vuxenutbildningar, som hantverksutbildningar, folkhögskolor, SFI, föreningar och organisa-

tioner av olika slag. Inför sommaren har flera förskolor och idrottsföreningar (barn och ungdomssektioner) haft avslutningsfester i Fornbyn. Familjecentralen ordnade midsommarfirande och julaktiviteter för de minsta och deras familjer tillsammans med museets pedagog. Källeskolan, Mariebergsskolan och Gällkvistskolan avslutade skolåret i Fornbyn.

Till utställningen WE HAVE A DREAM bjöds lärare inom bild och samhällsorienterande ämnen på högstadie- och gymnasienivå in till visningar och workshops. Ett stort antal hörsammade inbjudan, besökte utställningen, deltog i en visning och diskuterade frågor om mod, rättvisa och drömmar i en avslutande workshop.

FOKIS

Museet blev under 2019 en del av det regionala projektet FOKIS vars syfte är att befrämja ett nära samarbete mellan regionens folkhögskolor och kulturinstitutioner. Regionen ger genom FOKIS ekonomiskt stöd i form av fria bussresor och extramedel till samverkansprojekt. Tanken är att kulturinstitutionerna ska bredda sin målgrupp och öppna upp för ett samarbete där folkhögskolornas elever blir medskapande och delaktiga i institutionens verksamhet. Samverkan kan ske på många olika sätt och i olika hög grad – allt från visningar av utställningar, till samproduktion och idéutbyte.

Under våren 2019 genomfördes ett samarbete med Hellidens Folkhögskola kring utställningen WE HAVE A DREAM. Elever vid kurserna "Berättande foto" och "Fotoprojekt" fick uppdraget att förhålla sig fotografiskt till den aktuella utställningens tema mod och medmänsklighet. Resultatet visades i lokalen verkstaden parallellt med den stora utställningen WE HAVE A DREAM. Museet samverkade även med Axevalla Folkhögskola i arrangemanget kring den Internationella Kvinnodagen och kring Konstbastun i Fornbyn.

Projektet FOKIS och de av regionen betalda bussresorna har också inneburit att fler folkhögskolor har haft möjlighet att besöka museet. Ett flertal grupper med SFI-elever från Vara Folkhögskola har besökt medeltidsutställningen och fått anpassade visningar. Vara Folkhögskolas elever vid Fritidsledarprogrammet besökte museet vid två tillfällen under hösten. Vid det första tillfället fick gruppen en inblick i hur museet arbetar med barn och dramapedagogik i projektet Tidsresan. Gruppen besökte då både Händenestugan i Fornbyn och magasinet där de fick se en del av de kulturhistoriska samlingarna. Vid det andra besöket följde elever från kursen "Växa vidare" med fritidsledareleverna. I en skaparverkstad där syftet var att både träna på att handleda och att samarbeta fick eleverna lära sig att tillverka traditionell julslöjd. De fick först en introduktion om äldre jultraditioner och sedan provade de på att bland annat tillverka halmkronor och kristyr.

LOVPROGRAM

Under 2019 genomfördes en rad aktiviteter under sport-, sommar- och höstlov. Flera av programmen hade inriktning klimat, miljö, slöjd och en smula folkhälsa. Samtliga aktiviteter blev mycket välbesökta och i flera fall blev det publikrekord, där deltagarna kunde räknas i hundratal. Som exempel kan nämnas ull och får, smådjursdag, lekdag och Lego-aktiviteterna, mysterievandring för att nämna några särskilt uppskattade aktiviteter. Intressant att notera är att flera av deltagarna kom från grannkommuner men också mera långväga ifrån som Ulricehamn, Borås och Alingsås.

TIDSRESAN

Den sedan 30 år tillbaka årligen återkommande Tidsresan genomfördes även 2019. Verksamheten genomförs tillsammans med skolan i Skara kommun. Museets pedagog och en vaktmästare medverkade liksom pedagoger och annan personal från skolor i Skara. Tidsresan är en upplevelse av hur livet kunde te sig för en torparfamilj under 1800-talets senare hälft. En resa i tiden för Skara kommuns alla 7-åringar som avslutades med en familjedag. Tidsresan startade den 27 augusti och pågick fram till och med 4 oktober. 223 elever deltog i verksamheten.

Varje grupp som deltar i Tidsresan är i Fornbyn under en för- eller eftermiddag. Kretslopp och samarbete är viktiga delar i denna verksamhet. Potatis, grönsaker, frukt med mera hämtar barnen från Fornbyns odlingar för att sedan hjälpa till med att tillreda den mat som ska ätas under dagen. För att laga mat behövs både ved och vatten. Barnen får hjälpa till med att bära vatten, såga och klyva ved. Ägg plockas i hönshuset. Skal och matrester ges normalt till grisen. 2019 kunde vi av olika orsaker tyvärr inte ha någon gris, så matrester och skal gavs istället till hönsen. Mellan sysslorna ges barnen möjlighet till en stunds ro då mor tänder fotogenlampan och berättar om livet förr, om tomtar, troll och andra sagoväsen. Dagen avslutas med en kort vila på halmbolstren. Under 2019 hade vi stora problem med att frukt och grönsaker stals från Fornbyns odlingar vilket kom att polisanmälas. Stölderna innebar att kostnader för inköp ökade då potatis och andra grönsaker fick köpas in. Barnens möjlighet att få skörda grönsaker blev därför tyvärr begränsad.

LIN & SMIDE

En av de större och mer krävande pedagogiska aktiviteterna har varit Lin & Smide där alla elever i årskurs 8, cirka 150 stycken, i Skara kommun deltog. Lin & Smide är en återkommande verksamhet som genomförs med hjälp av ekonomiskt bidrag från Skapande skola. En yrkesverksam smed lär eleverna lite om smidets grunder och museets pedagog lär eleverna att bereda lin på ett hantverksmässigt sätt. Eleverna får också kunskap om materialet lin, hur det har använts förr och nu. Av den färdiga lintågan får eleverna prova på att slå ett rep eller spinna en tråd på spinnrock. Tillsammans med smeden provar eleverna på att bearbeta järn som smids och formas till en krok, som var och en får ta med hem.

Reception, butik och kafé

Receptionen har återigen haft ett mycket händelserikt år och fungerar som ett nav för verksamhetens publika del, som växel och som samordnare för guidebokningar för grupper, både till museet och till Kata Gård. Henrik Allert-utställningen och försäljning av konst och skulpturer påverkade receptionstjänsterna, besökssiffrorna och omsättningen positivt.

Under året har fyra helt nya timanställda skolats in och fyra har slutat. Två av de ordinarie tjänsterna har lånats ut till Fornbyn respektive samlingarna.

Första halvåret påverkades receptionen av alla bokningar och besök knutna till Kata Gård, samt vårt 100-årsjubileum. Museets roll som mötesplats för föreningslivet i Skara har förstärkts genom de föreläsningar och programpunkter som dels Humanistiska förbundet dels 1,6 miljonersklubben haft.

Museibutiken fokuserade ytterligare på hållbarhet och miljövänliga produkter i linje med fokusområden och Agenda 2030 och importerade särskilda tvättpåsar för att samla upp mikrofiber och rostfria flaskor från Tyskland. Under året kunde kaféet erbjuda ett utökat ekologiskt utbud med bland annat lokal Katedralmust och must från Bramleys. Museibutiken, tillsammans med kaféet, ökade omsättningen ytterligare.

Serviceenheten

Serviceenheten ansvarar för museets alla nya utställningsproduktioner, ljussättning, teknik och underhåll samt montage och nedtagning av tillfälliga inlånade utställningar. Serviceenheten förbereder och planerar tillsammans med den publika enheten alla museets program och olika evenemang. Enheten arbetar också med larm, säkerhet, posthantering, fastighetsunderhåll, fordon och parkvård.

Publik verksamhet

Serviceenheten har under året varit delaktig i produktionen av den nya basutställningen SJÄLABÄRARNA samt ansvarat för produktion, montering och nedtagning av våra övriga sex tillfälliga utställningar. Vid de flesta av museets program har enheten varit ansvarig för de praktiska göromålen så som ljud, ljus, skyltning och montering. Särskilt stora insatser har gjorts i samband med utomhusarrangemangen i Fornbyn, Kråks 1700-talsvecka samt julmarknaden i Fornbyn.

Kulturmiljöenheten

Sammanfattning

Genom närvaro i kommunerna bidrar Västergötlands museum inom området kulturmiljö med kunskap och kompetens om museets arbetsområde till ett slags livslångt lärande och berättande om kulturarvet. Genom verksamhetsområde kulturmiljö har museet särskilt god kunskap om områdets förhistoria, medeltid, agrarhistoria och byggnadskultur. Här finns även spetskompetens inom osteologi och många öppningar mot regional utveckling tillsammans med andra parter inom kulturmiljöområdet samt inte minst i så kallade besöksnärings. I arbetet med att bevara, vårda och tillgängliggöra kulturarvet, i samarbete och dialog med samhällets aktörer och utmanare på olika nivåer bidrar museet på många sätt inom sitt kompetensområde till ett hållbart och demokratiskt samhälle.

Kulturmiljöenheten har under 2019 arbetat med regional verksamhet i samverkan med bland annat kommuner, Länsstyrelsens kulturmiljöenhet i Västra Götaland samt Svenska kyrkan. Andra viktiga uppdragsgivare eller samarbetspartners var bland annat Västarvet, Trafikverket och hembygdsföreningar samt Göteborgs Universitet. I kommunerna gäller det remisser och rådgivning kring bygglov och planläggning samt arkeologiska projekt, för Länsstyrelsen yttranden och antikvariska kontroller i samband med statliga byggnadsvårdsbidrag samt arkeologiska uppdrag, informationsinsatser och kunskapsuppbyggnad. För Svenska kyrkan har utförts rådgivning, utredning och antikvariska kontroller vid kyrkoreoveringar. Synpunkter och yttranden på samhällsutveckling har lämnats gentemot Länsstyrelse såväl som kommuner. Därtill kommer muntliga samråd med både Länsstyrelse, kommuner och allmänhet. Allmänna, mer publika förfrågningar från hela Västergötland och landet i övrigt motsvarar drygt 50-100. Gamla såväl som nya utmaningar i förvaltningen av kulturarvet har identifierats i regional samverkan inom kulturmiljövärdens. Där är Västergötlands museum en viktig part i en kulturhistorisk centralbygd.

Kulturmiljöarbete

En viktig del av verksamheten kulturmiljö är det löpande arbetet med remissvar och yttranden. Tendenser till ett minskat flöde av kommunala remissförfrågningar kan skönjas. Att möta och mota en sådan utveckling är en del av förvaltningen av kulturarvet. Arbetet med kulturmiljö innebär också en stor del uppdrag som utförs mot betalning. De senare består i hög grad av antikvarisk medverkan vid både kyrklig och profan bebyggelse, samt arkeologiska såväl som osteologiska uppdrag. I vidare mening bidrar kulturmiljöarbetet aktivt att stärka kulturarv och förnimmelsen av det i regionen.

Inom kulturmiljövärdens har Västergötlands museum också deltagit i samverkansmöten avseende kulturmiljövärd på regionalt plan (tillsammans med Bohusläns museum, Göteborgs stadsmuseum, Västarvet och Länsstyrelsen). De har delvis lett till strategiarbete på regionalt plan som utgår från nationella målsättningar, men där också institutionsspecifika, långsiktiga mål utvecklas.

Kulturmiljövården har även deltagit i utställningsproduktion; utställningen DET TRYCKTA ORDET visades från november 2018 en tid in i verksamhetsåret. Kulturmiljövården gjorde även som uppdrag för Göteborgs Universitet, och i samverkan med Svenska Ambassaden Havanna, en utställning på Kuba om ett forskningsprojekt kring Kubakrisen.

Personellt sett har tjänsten som fornbyantikvarie fortsatt under 2019 delats med den byggnadsantikvariska verksamheten, där 40 % avsätts till externa byggnadsantikvariska uppdrag och handläggning. Resterande tid avser förvaltning av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse på hemmaplan, i första hand Fornbyn och museets samtliga fastigheter. Fram till våren 2019 har även en person varit projektanställd med vård- och underhållsplaner för museibygnaden, Heljesgården och Trassastövan. Robin Gullbrandsson har under våren påbörjat forskarutbildning på halvfart som samverkansdoktorand fram till licentiat på Institutionen för kulturvård, Göteborgs Universitet. Temat är medeltida kyrktak i Västsverige. På arkeologisidan har vi under året även delvis gått in som momentan förstärkning i digitalisering av det arkeologiska materialet i de egna samlingarna och har också deltagit i förstudie för nytt museimagasin.

Inom byggnadsvård har året inneburit arbeten av olika omfattning som utförts på uppdrag av externa beställare. Göteborgs stifts projekt kring medeltida kyrkotaklag, som utgår från Västergötlands museums och Västarvets förstudie (2016), har under 2019 gått in i sin avslutning med rapportarbete som under januari 2020 mynnar ut i boken "Ovan valven". Projektet har inneburit nära samverkan med andra kulturarvsinstitutioner i stiftet samt Göteborgs Universitet och hantverksnätverket Traditionsbärarna. För flera kyrkogårdar (Tidaholms respektive Lugnås-Ullervads pastorat) har vård- och underhållsplaner upprättats, läktarunderbyggnad i Udenäs kyrka, reparation av tornspira på Fridene kyrka, renovering av fönsterbågar på Fågelö kapell. Ett projekt som väckt stor uppmärksamhet är restaureringen av de unika 1100-talstakstolarna i Gökhemskyrka. När det gäller profan bebyggelse har Västergötlands museum bland annat varit involverat i renoveringen av Skaras gamla vattentorn, den invändiga ombyggnaden av Skaras gamla läroverk till stadshus, fönsterrenovering på Råbäckens mekaniska stenhuggeri, fasadrenovering av Mariestads gamla teater och saneringsarbeten i det nya byggnadsminnet Fåglaviks järnvägsstation. Till detta kommer rådgivningar till allmänheten, remissvar, föreläsningar, artikelskrivande och delaktighet i utställningsproduktion (se nedan).

Västergötlands museum ingår i samverkansorganet för byggnadsantikvarier vid landets regionala museer, BARK (Byggnadsantikvarisk krets) samt inom arkeologisektorn den Museiarkeologiska branschorganisationen (MARK).

Kata Gård och Varnhems Infopoint i Ryttargården

Kata Gård höll öppet från 30 mars till 3 november. Under denna period kom cirka 70 700 besökare till Kata Gård. Under säsongen 2018 genomfördes 250 guidade visningar på Kata Gård.

Som en service till besökarna i Varnhem har Västergötlands museum och Skara kommun bemannat en Infopoint i Ryttargården under perioden 24 juni-18 augusti samt helger under våren och hösten. Här arbetade tre sommaranställda turist-

vårdar/guider varav en var anställd av Västergötlands museum. Ungefär 40 000 besökare kom till Varnhems Infopoint i Ryttargården under säsongen. Personalen på Ryttargården skötte även de dagliga gratisguidningarna klockan 13.00 på Kata Gård och klockan 15.00 i våtmarksområdet/utgrävningen söder om klosterruinen.

I mitten av maj inleddes nya utgrävningar i Varnhem i samarbete med Göteborgs Universitet. Studenter på arkeologi B-nivå samt två sommarkurser hade sina fältkurser förlagda till Varnhem. Det var framför delar av klostrets vattenförsörjningssystem, klostrets kvarn och en verkstadslokal på klostrets ekonomiområde som undersöktes. Utgrävningarna rönt stort intresse från besökarna. Arbeta med att återskapa munkarnas sjö i det här området söder om klosterruinen fortsatte under året med olika provtagningar och konsultutredningar.

Under säsongen har det erbjudits ett omfattande programutbud med guideade tematiska vandringar varje onsdag samt därtill föredrag och utställningar i Ryttargården. Särskilt uppskattad var Vikingadagen som för tredje året genomfördes i samarbete med Ekehagens Forntidsby söndagen den 7 juli. Även de arkeologiska vandringarna i nya utgrävningsområdet drog stora skaror besökare.

Varnhems Kulturmiljö ekonomisk förening bildades formellt i augusti av de tre medlemmarna Skara kommun, Västergötlands museum och Skara Pastorat. Syftet med föreningen är att gemensamt arbeta för att Varnhem utvecklas som besöksmål. I slutet av december kom besked från Sparbanksstiftelsen Skaraborg att den ekonomiska föreningen beviljats ett utvecklingsbidrag för detta arbete.

Under hösten gjordes en del underhållsarbeten på Kata Gård. Bland annat så har taket rengjorts och förberetts för att kunna tjäras. En ny halk- och gångsäker stig har också anlagts från Kata Gård ner mot Klosterruinen som ett led i arbetet att göra besöksmålet Varnhem mer tillgängligt för alla.

Pedagogiskt arbete

Enheten har utfört en rad föredrag eller föreläsningar vid olika arrangemang, framför allt utanför museet och flera artiklar har publicerats. Uppgifter om dem framgår av bilaga med listor över föredrag och artiklar. Till det pedagogiska arbetet räknar vi också produktion av information till exempelvis fornlämningar för allmänt bruk och hit hör också, som nämnts ovan, medverkan i museets och andra institutioners utställningar och publika verksamhet.

Ett mer ovanligt projekt var uppordningen av tornrummen i Husaby kyrka för att kunna hålla visningar, detta inkluderade utarbetande av guideunderlag och produktionen av en kortfilm. Detta arbete skedde i samverkan med Götene pastorat och Götene kommun inom ramen för Leaderprojektet Tidsresan och har rönt stort intresse. Tillsammans med programverksamheten har återigen Fönsterrenoveringens dag anordnats den 30 maj med ett något breddat byggnadsvårdskoncept, trots vädret rönt evenemanget stort intresse med workshops, utställare och föreläsningar om trä och färg i Fornbyn. Tanken är att ytterligare utöka programmet 2020 som en arena för att väcka intresset hos allmänheten för frågor om byggnadsvård och hållbarhet.

Vidare kan nämnas att kontakt har etablerats med Hantverksutbildningarna i Mariestad för samarbete kring Fornbyn. Under året har korset på Härjevadskyrkan omförgyllts inom ramen för deras målningutbildning. Grundkurs i historisk odling utfördes i Fornbyn. Ambitionen är att utveckla Fornbyn som en arena för byggnads- och landskapsvårdens hantverk och fördjupa samarbetena med utbildningar och andra aktörer.

Ett annat uppdrag var ställa samman en utställning om forskningsprojektet "Världskris underifrån" på en fjärran scen, i Havanna. Det kan synas ovanligt att skapa en utställning om samtidsarkeologiska resultat från Kubakrisen år 1962 på Kuba, men i grunden är temata, kulturarv, medvetande, bevarande och ett slags demokratiseringsperspektiv detsamma där valet av oss som utförare är ett slags kvitto på att vi kan detta. Arbete med skyltproduktion tillhör uppdragsverksamheten (se nedan) med bör också ses som ett slags publik verksamhet.

Uppdragsverksamhet

Kulturmiljö vid Västergötlands museum har medverkat i och utfört olika typer av projekt/uppdrag – under 2019 cirka 4700 timmar debiterad arbetstid. Enbart inom arkeologi har det utförts cirka 60 för året nya uppdrag mot betalning, sammantaget cirka 2900 timmar uppdragstid inklusive arbete inom projekt från tidigare år (se bilagor). De har bestått av arkeologiska utredningar, förundersökningar och undersökningar, kulturhistoriska förstudier, forskningsprojekt, osteologiska uppdrag, antikvarisk medverkan, byggnadsvårdsuppdrag, informationsuppdrag med mera. Många uppdrag har varit av mindre omfattning, men vi har också haft del av de större pågående infrastrukturella förändringarna främst E20 men även andra vägar (till exempel 49, 2504). Den pågående planeringen av ombyggnation av E20 har under året inneburit fortsatta arkeologiska utredningar och förundersökningar från Vårgårda i söder till Mariestad i norr parallellt med tidigare uppdrag för Trafikverket som slutförts (cirka 525 timmar). Även i andra kommuner har vi genom de arkeologiska uppdragen haft antikvarisk närvaro. Kulturmiljö har också fortsatt utfört osteologiska analyser för externa aktörer, sammantaget med cirka 660 timmar uppdragstid inklusive arbete inom projekt från tidigare år (se bilagor)

Inom den byggnadsantikvariska verksamheten har drygt 35 nya uppdrag utförts mestadels med kommuner och Svenska kyrkan som beställare, cirka 1175 timmar uppdragstid inklusive arbete inom projekt från tidigare år (se bilagor). Vård- och underhållsplanerna (Tidaholms respektive Lugnås-Ullervads pastorat) liksom antikvarisk medverkan för de många kyrkorna är en viktig del av vardagsarbetet. Utförda uppdrag redovisas i bilagor. Enheten har färdigställt bebyggelsehistoriska och arkeologiska rapporter enligt de listor som redovisas i bilaga. Till de större och mer ovanliga arbetena under året hör den pietetsfulla restaureringen av 1100-tals-taklaget i Gökhems kyrka, den omfattande renoveringen av byggnadsminnet Skara gamla vattentorn och starten på renoveringen av masverksfönstren i Mariestads domkyrka.

Föremålsenheten

Sammanfattning

Det första halvåret präglades till stor del av arbetet med museets nya utställning SJÄLABÄRARNA som invigdes till 100-årsjubileet i maj 2019. Alla de 278 föremål som finns i utställningen har blivit digitaliserade och fotograferade, och konservator har gått genom alla föremålen innan de ställts ut. Således kommer museet i framtiden ha mycket god översyn över vilka föremål som finns i utställningen. Enheten gjorde ett stort arbete med utställningen och vi är glada att en större del av museets samlingar finns att beskåda än tidigare.

Digitalisering

Under 2019 har Västergötlands museum börjat publicera data på Riksantikvarieämbetets portal "Kringla" och EU:s portal för kulturarvsmaterial, "Europeana". Museets data som publiceras på DigitaltMuseum skördas av Riksantikvarieämbetets aggregator K-samsök, som skickar datan vidare till de två portalerna. Västergötlands museum har således närvaro vid de tre stora portalerna för kulturarvsdata (Europeana, Kringla och DigitaltMuseum).

Digitaliseringen av kulturarvsmaterial är ett viktigt arbete för Västergötlands museum. Med digitaliseringen följer en rad nyttoaspekter – såväl internt på museet som för museets besökare:

- Nya och utökade möjligheter till dialog med museets besökare.
- Digitala tjänster möjliggör nya arbetssätt.
- Digitalisering ger nya möjligheter för konstnärligt skapande.
- Digitalisering ger nya möjligheter för kunskapsproduktion.
- Digitalisering skapar möjligheter för samarbete med skolor och andra institutioner.
- Digitalisering ökar tillgängligheten till museets samlingar.
- Digitalisering är ett hjälpmedel för samlingsförvaltningsarbete (vid till exempel utlån, lokalisering, utställningsarbete).

I museets föremålsdatabas Primus finns 193 996 poster, av dessa är:

- 61 324 föremålsposter (25 372 har bild).
- 129 354 fotoposter (89 109 poster har bild).
- 3 318 poster för konstverk (2 952 poster har bild).

Under året har 3 186 poster nyregistrerats, av dessa är:

- 2 411 föremålsposter (737 poster med bild).
- 764 fotoposter (760 med bild).
- 11 poster för konstverk (11 med bild).

Jämfört med 2018 är antalet nyregistrerade poster ungefär samma (3 382 poster under 2018). Två förklaringar till den lilla minskningen handlar om att de extratimmar som en medarbetare från receptionen lägger på arbetet med digitalisering har minskat avsevärt. Medarbetaren har under 2019 nästan bara arbetat i receptionen. Då alla föremål som kom att ställas ut i SJÄLABÄRARNA (och de föremål som till slut inte ställdes ut) fotograferades och har publicerats som en utställning på DigitaltMuseum har dessa poster tagit längre tid än vanligt.

Data och information har också redigerats på 14 711 föremålsposter under året, och 72 898 fotoposter. Bland annat har alla fotoposter vars skyddstid (rättigheter) gått ut blivit märkta med korrekt rättighetsmärkning, Public Domain. Det är viktigt att poster får korrekt rättighetsmärkning så att besökare vet hur de kan använda Västergötlands museums data och för att museets data ska bli synligt på portalerna Europeana och Kringla.

På DigitaltMuseum har två stycken utställningar skapats. En utställning för alla fotografier som finns i museets utställning SJÄLABÄRARNA och en utställning med alla föremål som finns i samma utställning. Besökare kan där besöka och se vilka föremål och fotografier som finns i utställningen.

På DigitaltMuseum finns 117 275 poster, av dessa är:

- 25 025 föremålsposter.
- 89 554 fotoposter.
- 2 689 poster för konst.

I januari 2019 hade enheten två utbildningsdagar om databasen Primus tillsammans med Bohusläns museum. Den ökade kunskapen har börjat förändra hur vi arbetar i Primus. Bland annat finns nu kunskap om hur man lägger in bilder till flera poster samtidigt ("massinläggning") istället för att lägga in en bild på varje post för sig. Förhoppningen är att detta kommer leda till större effektivitet och ett bättre arbetssätt i framtiden.

Enheten har också påbörjat ett arbete att gå genom poster som finns i Primus och som har bild, men som inte blivit webbpublicerade. Det finns cirka 1 600 sådana poster i Primus. Många av dem kan publiceras med liten arbetsinsats.

Publik verksamhet

Utställningsarbete

Arbetet för föremålsenheten präglades till stor del av arbetet med museets nya utställning SJÄLABÄRARNA som invigdes i maj 2019. Alla föremål som finns i utställningen har fotograferats och digitaliserats. Museets konservator har gått igenom föremålen för att rengöra och åtgärda eventuella skador på föremålen innan de ställts ut. Totalt har 278 föremål ställts ut i det lilla rummet. Enheten lade också mycket tid på att göra urval bland museets stora samlingar och ta fram innehåll till utställningen. Alla föremål och fotografier som finns med i utställningen finns att beskåda på DigitaltMuseum – såväl som enskilda poster eller tillsammans i utställningarna "Själabärarna – fotografier" och "Själabärarna – föremål".

Biskop Brynolfs kåpa från 1200-talet som varit utställd i SKARA I MEDELTID har tagits ned. Kåpan har varit utställd sedan utställningen öppnade på mitten av 90-talet. Kåpan är gammal och fibrerna i kåpan känsliga, dessutom bleker ljus textilierna. Vi valde således att ta kåpan till magasinet och sätta upp en kopia av kåpan i utställningen istället. Till vår hjälp hyrdes en textilkonservator in för att kunna förflytta den från utställningen till magasinet och en glasmästare för att kunna öppna och stänga montern.

Fem montrar i utställningen MELLAN IS OCH ELD har delvis gjorts om och nya texter till dessa har producerats.

Besök i magasinet

I samband med 100-årsjubileet i maj hade museet öppet magasin. Vanligtvis öppnas magasinet för besökare en dag i november, men då utställningen SJÄLABÄRARNA hade premiär vid jubileet beslöts att istället bjuda in besökare till magasinet i samband med jubileet. Under några timmar var magasinet öppet för allmänheten att besöka. Enheten hade tillsammans med arkivet förberett magasinet med avspärrningsband, köpt in tissor som besökare hade på sig och valt ut ett antal föremål som exponerades (porslin, kläder, tavlor, föremål ur säkerhetsrummet). 17 personer ur museets personal och Västergötlands Forminnesförening arbetade för att göra evenemanget möjligt.

Magasinet har under 2019 besökts av olika grupper med skilda intressen. En mellanstadieklass har besökt magasinet under några timmar tillsammans med en av museets pedagoger och föremålsantikvarie. Västra Götalandsregionens hemslöjds-konsulenter besöker magasinet varje år under några timmar för att finna inspiration från museets samlingar. Enskilda besökare har också bokat tid med enhetens personal för att titta på föremål av intresse, såsom museets stora samling av varglappar och en person visades orgeln som tidigare stod i Djäkneskolan. En forskare från Finland har studerat museets samling av knypplade spetsar. Två journalister har besökt Västergötlands museum för att studera museets samling med Stikkan Anderssons föremål och klippböcker då de planerar att skriva en bok om Stikkan och skivbolaget Polar. De kommer göra återbesök under våren 2020. Vetenskapsradion Historia gjorde under hösten ett program om när vikingatida runor ersattes av kristendomens latin. I programmet besöktes Falköpingsbygden och Västergötlands museums magasin.

Antalet arkeologiska forskare som besökt magasinet har under 2019 uppgått till åtta stycken. De flesta över dagen men även ett par veckolånga studier. Det har bland annat handlat om DNA-analyser och C14-dateringar av ben, studier av medeltida skrivdon, jämförelser av träföremål med motsvarande i Novgorod, spår av mjölk på stenålderskeramik, specifika flintor från Hornborgasjön. Möjligen kan en ökning av besök av forskare anas. Detta kan bero på att tillgängligheten till de arkeologiska materialen har ökat med ämneskunnig personal, vilket också inneburit ökande digitaliseringsgrad och publicering på DigitaltMuseum.

Ingen statistik förs över besök av och rådgivning till allmänheten, men såväl den arkeologiska som den kulturhistoriska kompetensen efterfrågas flera gånger i månaden, ofta i personliga möten och telefonsamtal men mest via e-post.

Inventering och städning

Inventering

Två av museets basutställningar har inventerats, Skara i Medeltid och Agnes de Frumerie-utställningen. Det var länge sedan Västergötlands museums utställningar inventerades och det har saknats tillförlitliga inventeringslistor. Alla föremålen är digitaliserade och fotograferade. Inventeringslistor finns lättillgängligt både i föremålsdatabasen Primus och på en server. Finns listorna digitalt är det enkelt att i framtiden uppdatera dem vid behov eller då förändringar av utställningarna sker. Arbetet innebar om- och kompletteringsregistrering, fotografering, samt emballering och insortering av återmagasinerade föremål. Det tar tid då det hänt mycket

sedan invigningarna av utställningarna på 90-talet och underhållet av utställningarna ibland varit eftersatt. Arbetet med att inventera museets basutställningar kommer att fortsätta 2020.

Västergötlands museums samling handeldvapen har inventerats under hösten 2019 och finns på DigitaltMuseum. Detta är ett förberedande arbete – mars 2020 kommer en vapenexpert från Statens försvarshistoriska museer till museet för att fungera som rådgivare angående museets vapenförvaring. Vi måste säkerställa att vi följer vapenlagen och eventuellt göra om en del av vapenförvaringen.

Arbetet med att inventera museets porslinsamling har pågått under 2019 och kommer fortsätta 2020. Hela museets samling porslin kommer att gås igenom och registreras.

Städning

I november varje år dammsuger enheten tillsammans med arkivet hela museets magasin. I fortsättningen kommer det att göras samma vecka som öppet magasin sker, naturligtvis för att städa bort damm och smuts som ligger på golvet, men även för att röra upp så lite smuts som möjligt under de timmar magasinet är öppet för besökare. Det är en förebyggande åtgärd och minskar smuts som lägger sig på föremålen i magasinerna.

Föremålsheten städar i museets arbetarbostad och vagnsmuseum i Falkängen, Hällekis två gånger per år, en gång innan öppning på våren och en gång vid stängning på hösten.

Lån

Västergötlands museum har många lån till olika institutioner i regionen, såväl andra museer som hembygdsföreningar. Museet har under lång tid legat efter i hanteringen av utlån – många lån som gått ut har inte förlängts eller avslutats. Vi har därför arbetat för att antingen förlänga lån där låntiden gått ut eller avsluta lån och hämta hem föremål om lånande institution önskar avsluta lånet. Totalt har 12 lån förlängts eller avslutats under 2019. Endast ett fåtal återstår för 2020 innan vi är ikapp. Alla lånen har också registrerats i Primus för att vi ska få bättre översikt över vilka utlån vi har och kunna arbeta på ett mer strukturerat sätt med lånen.

Samarbeten

Västergötlands museum har anställt en föremålsantikvarie och hyrt ut denne för arbete med Veterinärhistoriska museets samlingar. Föremålsantikvarien har bidragit med kompetens som saknats vid Veterinärhistoriska museet. De har en föråldrad databas där data om samlingen lagras lokalt på en hårddisk. Samlingen är därför inte sökbar för användare. Veterinärhistoriska museet behöver en ny föremålsdatabas. Föremålsantikvarien har utrett frågan och valet har fallit på Alvin (en databas utvecklad av Uppsala Universitetsbibliotek).

Föremålsantikvarien har sett över klimatet i Veterinärhistoriska museets lokaler. Det visade sig vara för hög luftfuktighet. SLU ska arbeta med åtgärder. Till Veterinärhistoriska museet har det också köpts in klimatmätande utrustning samt mörkläggningsgardiner för att minska risken för skador på samlingarna.

Föremålsantikvarien har sett över Veterinärhistoriska museets förvaringsmöjligheter för samlingarna. Det skulle vara bra att byta lokal och eventuellt finns en närbelägen lokal som skulle passa bättre, men frågan behöver utredas vidare.

Västergötlands museums konservator har tillsammans med föremålsantikvarien på Veterinärhistoriska museet köpt in etanol till de båda museernas preparat (djur i glasbehållare) som behöver fyllas på. Västergötlands museums föremålsantikvarie har fungerat som rådgivare i Veterinärhistoriska museets inköp av databas som kommer att ske under 2020.

En av enhetens antikvarier har fungerat som konsult, inspiratör och faktagranskare åt Särestads landsbygdsmuseum i frågor om vision och inriktning, historieberättande, ny utställning och folkbildning. Ytterligare engagemang från Västergötlands museums sida beror på vilka vägar Särestads landsbygdsmuseum väljer att gå.

Under två veckor i juni föreläste och undervisade museets konservator på ett läger anordnat av Kulturarv utan gränser. Lägrethöll till i lokaler på Etnografiska museet i Gjakove, Kosovo. 21 kursdeltagare från Albanien och Kosovo fick lyssna på föredrag och förkovra sig i workshops om konservering av metall, keramik och textil samt preventiv konservering. Dessutom fick de lära om och fundera på hur kulturarvet kan förmedlas till en publik.

Kunskapsinhämtning

I januari 2019 åkte fem personer till Bohusläns museum för att tillsammans med dem ha två kursdagar som handlade om föremålsdatabasen Primus. En representant från KulturIT höll i kursen. Det är viktigt att hela tiden lägga till kunskap om Primus. Det är ett stort system och ett viktigt arbetsredskap för Västergötlands museum.

Föremålsantikvarien har under året deltagit på ett användarmöte i Stockholm där användare av Primus träffas för att utbyta erfarenheter, idéer och skicka förbättringsförslag till KulturIT, samt den årliga stora konferensen "Samlingsforum" som i år handlade om tillgängliggörande av samlingar.

Enhetens arkeologiska antikvarie har under året fortsatt vara engagerad i nätverket Västsvenska Arkeologer i Samlingar.

Den arkeologiska samlingen

Registreringar

Under året 2019 har 770 arkeologiska föremål nyregistrerats samt 10 553 poster tilläggsregistrerats och korrigerats i Primus. Den stora mängden korrigeringar beror dels på genomgången av samtliga föremål i utställningen SKARA I MEDELTID och dels på att särskild insats gjorts för att registrera placering av föremål. En extrahjälp från museets arkeologiska enhet, för inskrivning av befintliga arkeologiska fyndlistor till Primus, resulterade i registrering av uppgifter för 617 föremål.

Förutom föremålsregistrering används databasen Primus även till att administrera och registrera analyser och provtagningar som utförs på föremål samt in- och utlån.

I den senaste informationen från eKultur (som administrerar Primus) framgår det att den möjlighet för oss att själva tanka in fyndlistor från till exempel Excel-format, som vi hoppats på, enbart utvecklas för PrimusWeb. Inte för PrimusWin, som är den applikation som Västergötlands museum har. Detta är en missräkning, men vi koncentrerar oss fortsatt på att i PrimusWin skriva in från äldre analoga listor från arkiv och rapporter. Det innebär endast de uppgifter som finns i listorna, men ingen fotografering, ingen kontroll av föremålet och inte heller emballering eller placering. Det ger dock en växande struktur, bättre översikt av samlingen och viss inblick i dess komplexitet och innehåll. Vi får helt enkelt bättre koll på vad vi har. Analoga listor fortsätter att dyka upp ju mer vi letar och det är ibland ett styvt detektivarbete att koppla fyndsamlingarna till fyndomständigheter, fyndfördelning och administrativa data. Många gånger saknas uppgifter och då görs en nyregistrering och ett nytt inventarienummer tilldelas.

Projekt/arbete

En översyn och omflyttning i compactus-systemet i magasinet har planerats och påbörjats för att kunna sortera in spridda anhopningar av fyndmaterial på rätt plats. Det är av stor vikt att hela hanteringsprocessen fungerar och att föremålets placering kan dokumenteras. Detta internprojekt uppskattas ta hela året 2020 att genomföra, upplagt på 1-2 temadagar per vecka.

Nya rutiner för administrationen av fyndfördelningsbesluten har utarbetats under året. En genomgång av äldre beslut har genomförts, men spridda handlingar dyker upp efterhand och läggs till. Fyndfördelningsbesluten från Riksantikvarieämbetet är våra dokument, som visar vår äganderätt över föremålen. Även om Riksantikvarieämbetet kan återkalla fynd om vi inte uppfyller deras krav på samlingsförvaltning, så är den risken sannolikt liten, men skulle möjligen kunna beröra viktigare statusfynd. Den nya museilagen och Riksantikvarieämbetets utökade ansvar kan innebära högre krav och kontroll.

Västergötlands museum har under året ingått en överenskommelse med Länsstyrelsen i Västra Götaland att härbärgera föremål som allmänheten överlämnat till staten för hembudsbeslut. Vi utfärdar kvitton till inlämnaren och listar föremålen i accessionsmodulen i Primus i väntan på beslut och fyndfördelning. För närvarande handläggs fem hembudsärenden.

Utredningar/rapporter

För att underlätta vårt arbete med fyndmaterial, som kommer för inlämning till oss från framför allt externa arkeologiska aktörer, har föremålsantikvarien sammanställt "Anvisningar för inlämning av arkeologiska fynd till Västergötlands museum".

Visningar/anföranden

- 7/2 Visning av S:ta Katarina för nätverket för medeltidsmuseer, Veterinärhistoriska museet.
- 19/3 Visning av magasinet för Västerhöjdskolans gymnasium.
- 24/4 Visning av magasinet för Vedums hembygdsförening.
- 7/5 Kurs i jordbrukshistoria för Uddetorpselever, Heljesgården.
- 25/5 Öppet magasin.
- 2/10 Radioinspelning Vetenskapsradion Historia, magasinet.
- 7 /11 Inspirationsanförande vid Särestads landsbygdsmuseum.

Projekt

Enhetens föremålsantikvarie har lagt betydande del av tid på arbetet med det nya föremålsmagasinet.

Arkivenheten

Arkiven

För arkivenhetens del har tyngdpunkten i år legat på att skapa ordning på museets ämbetsarkiv. En ny dokumenthanteringsplan har tagits fram med tillhörande hantlingsanvisningar samt en ny diarieplan. Genom detta skapar vi bättre sökmöjligheter vilket kommer gynna alla som vill ta del av vårt arkivmaterial. Vi håller också på att flytta och omstrukturera våra arkiv, också det för att förbättra sökbarheten men även för att skapa ett bättre klimat för bevarande.

Arbetet med våra enskilda arkiv har det senaste året legat lite på is på grund av personalbrist. Därför har endast enstaka material blivit förtecknade. Däremot har vi haft ett flertal besökare till våra enskilda arkiv. Dessa har främst varit släktforskare men även en del journalister, författare och forskare kan nämnas som har velat ta del av vårt material. Populärt material i år har främst varit Agnes de Frumeries rika arkiv och Stikkan Anderssons intressanta material. Förutom det kan nämnas en amerikansk forskare som har intresserat sig för vårt arkivmaterial om mejerskor i Skaraborg som kan leda till mer samarbete och en möjlig utställning längre fram.

Bildarkivet

För bildarkivets del har i år närmare 5 000 bilder digitaliserats och gjorts tillgängliga på DigitaltMuseum, Europeana och Kringla. Cirka 1 600 av dessa bilder kommer från vårt rika material av fotografen Anders Karlsson. Andelen digitaliserade bilder har i år ökat då ytterligare en person på halvtid har ägnat sig åt att skanna in bilder samt att bildassistenten har lärt sig massinläggning av bilder.

Förutom att skanna har ett arbete påbörjats med att gå igenom rättighetsmärkingen av bilder. Detta för att se till att bilderna är rätt märkta med upphovsrätt enligt gällande regelverk. 68 848 bildposter har på något sätt ändrats under året: publicerat, lagt in bilder, ändrat metadata och/eller rättighetsmärkning.

Under året som gick ägnades en stor del av tiden åt att förse utställningar med material. Främst var det SJÄLABÄRARNA där bland annat 200 bilder togs fram samt en del arkivmaterial som användes i utställningen. Arbetet har även påbörjats med att ta fram material till en kommande utställning om fotografen Anders Karlsson som sätts upp våren 2020. Inför utställningen har ett samarbete byggts upp mellan museets personal och Tidabygdens hembygdsförening för att få fram information om Anders Karlsson som ska vara med i utställningen. Hittills har det genomförts intervjuer med medlemmar i hembygdsföreningen som kände Anders Karlsson.

Vårt samarbete med hembygdsföreningen Wäring-Locketorp har också fortsatt under året. Dels genomförde vi gemensamt en temakväll med fotografiet i fokus, där medlemmar ur hembygdsföreningen berättade om sitt arbete med Anders Karlssons bilder men där vi också informerade om museets arbete med bilder och hur allmänheten kan hjälpa till att identifiera personer och platser på bilder. Denna temakväll drog mycket publik och är något som vi gärna skulle vilja följa upp med ytterligare en temakväll kring museets fotografier.

Accessioner

Antalet intagna accessioner har under året varit något färre än tidigare då endast 6 stycken har tagits emot. Det beror delvis på att museet har blivit striktare med vad vi tar in i våra samlingar. En samling som kan nämnas är dock en stor mängd brev från gården Näset i Sjötorp som ännu inte gått igenom men som sägs innehålla en del korrespondens med kända personer såsom Selma Lagerlöf.

Samarbeten och nätverksträffar

Vårt samarbete med Bohusläns museum har fortsatt under året med både studiebesök som utbyte av kunskap och erfarenheter. För bildarkivets del var det med Bohusläns museums bildantikvaries hjälp som vi fick lära oss massinläggning. Utöver det har vi på arkivenheten regelbunden kontakt med motsvarande på Bohusläns museum om tankar och frågor som rör arkivverksamheten.

Ett annat samarbete är det med Västerhöjdsgymnasiet i Skövde där vi under året tog emot 2 praktikanter från humanistiska programmet. Detta är något som vi hoppas ska fortsätta med även under kommande år.

Arkivarien har även deltagit i nätverksträffar för Arkivverksamma i väst där vi 2020 står som en av värdarna själva. Förutom det har vi även deltagit i det nätverk av arkivarier som samarbetar inom Skaraborg för att ta del av hur vi kan utveckla våra verksamheter tillsammans.

Arkivens dag

Som vanligt ordnades också Arkivens dag på museet som drog en ansevärd mängd besökare. Det visades upp arkivhandlingar från våra samlingar och en skattjakt ordnades.

Projektutveckling

Sedan augusti 2019 har Västergötlands museum haft en projektutvecklare anställd på 50 %. Uppdraget har varit att inventera möjligheter att söka bidrag och anslag samt att skriva projektbeskrivningar för ansökningar, samverka för och initiera forskningsprojekt samt att utveckla pedagogiska program och praktikantverksamhet.

Bidrag och anslag

En sammanställning och ett årshjul av fonder och anslag som museet kan söka har utarbetats för att underlätta översikten. Denna ska finnas tillgänglig för alla medarbetare på museet och kunna tjäna som inspiration för egna projektförslag och ansökningar. Det åligger inte projektutvecklaren att initiera alla projekt; kompetens och kunskap om vad som behöver göras och vad som kan göras finns hos museets personal. Men projektutvecklaren kan vara behjälplig i ansökningsförfarandet, och i de fall anslagsgivaren kräver doktorsexamen kan projektutvecklaren tillhandahålla det och avlönas i projektet.

Under hösten har sju ansökningar skickats in:

1. Västra Götalandsregionen (kulturparken som kultursystem) – avslag.
2. Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur (Sönekvarnen) – beviljad.
3. Riksantikvarieämbetet (förstudie till forskningsprojekt kring Lindholmens slottsruin) – avslag
4. Sparbanksstiftelsen Skaraborg (projektering av föremålsmagasin) – ej beslutad.
5. Riksantikvarieämbetet (Kulturavs-IT) – beviljad.
6. Grevillis fond (projektering av föremålsmagasin) – ej beslutad.
7. Grevillis fond (Sönekvarnen) – ej beslutad.

Det har också skett arbete för att förankra idén om ett nytt magasin hos allmänheten. Bland annat har projektet presenterats på Skara Rotaryklubb, Skaras kultur- och fritidsnämnd har bjudits in att hålla ett möte på museet (och därmed få en presentation av magasinet) och Skaras näringsliv kommer att ha en näringslivsfrukost på museet i maj 2020. Även Skaras politiska partier har bjudits in för att få en presentation av magasinet. Tanken är att så många som möjligt i Skara och Skaraborg ska medvetandegöras om behovet av ett nytt magasin, och att museet då ska ha mindre uppförsbacke när det gäller att få anslag till projektet.

Forskning

Västergötlands museum har tagit en aktiv del i FoMu – nätverket Forskning på Museer. Representanter har också deltagit i konferenserna "Digital History – a Field, a Method or just a Phase?" (Göteborg) och "1700-talets rum och platser", (Stockholm).

Tre forskningsprojekt har initierats under hösten:

1. Lindholmens slottsruin, där vi har ansökt om pengar till en förstudie. Projektet skulle ha skett i samarbete med Göteborgs universitet (avslag).

2. Forskningsprojekt kring Fornbyn. Ett samarbetsprojekt med Göteborgs universitet och Trondheims universitet som är under utveckling.
3. Forskningsprojekt i samarbete med Centrum för Digital Humaniora samt andra museer i Västsverige kring en databas och digital plattform för tidigmedeltida fornlämningar. Projektet är under utveckling och medel kommer att ansökas från Vetenskapsrådet.

Pedagogiskt program och praktikantprogram

Västergötlands museum deltog i en workshop "Museet som klassrum" som ordnades av Veterinärmuseet i Skara. Tanken är att pedagogiska program ska tas fram för samtliga utställningar på Västergötlands museum. Även pedagogiska material för fortbildning av lärare ska utarbetas.

På initiativ av Västergötlands museum kommer en studiedag i samarbete med Skara Humanistiska Förbund och Skara Rotaryklubb att hållas för Skaras gymnasielärare under november 2020. Christer Mattsson från Segerstedtinstitutet kommer att föreläsa samt ha en workshop kring hur man förebygger radikaliserings bland unga. Under hösten har en praktikant, Karin Binder Ryberg från guideprogrammet på Göteborgs universitet, gjort sin praktik på Västergötlands museum. Som uppgift under praktiken fick hon i uppdrag att utarbeta ett pedagogiskt program för utställningen MELLAN IS OCH ELD.

Kontakt har också tagits med Ålborgs universitet, som efterlyst praktikantplatser. SLU har erbjudit Västergötlands museum att använda deras studentboende om så skulle behövas.

Administration

Sammanfattning

Enheten svarar bland annat för ekonomi-, personal- och styrelseadministration, inköp och museets diarium. Under året har enheten bland annat servat de övriga enheterna med en stor variation av tjänster – utskrifter av Kulturmiljöenhetens rapporter, evenemangsbiljetter och utställningstexter, utskick av programblad, affischer och vernissagekort. Enhetens personal har också bistått som extraresurs i receptionen. Museets ekonom handlägger budget och månatlig redovisning och ingår i ledningsgruppen. Ekonomen bistår också vid upphandlingar och avtalskrivningar.

Information

Under 2019 var Västergötlands museum aktivt närvarande på webben, Facebook och Instagram. Museets hemsida har under året haft i stort sett oförändrat grundutseende och uppbyggnad men ett arbete har i bakgrunden pågått med att bygga ut och utveckla sidan. Under året hade sidan 108 804 besökare, en ökning från föregående år med cirka 3,5 %.

Sidan är stationerad hos webb-företaget Websolution i Skara.

Museets annonsering koncentreras till Facebook och Instagram och under 2019 visades museets 31 olika annonser 1 250 880 gånger och nådde ut till 529 395 personer.

Museets månatliga utskick av digitalt nyhetsbrev, som framför allt marknadsför kommande programpunkter och utställningar, har skötts via tjänsten Get a Newsletter. I slutet av 2019 var antalet personer som fick detta utskick 2 140.

Den årliga digitala julkalendern som under december månad publicerades på webben hade denna gång rubriken Mystik i juletid och innehöll berättelser om mystiska platser och märkliga fenomen i Västergötland.

Fastigheter

Museibyggnaden

Under 2019 sågs museibyggnadens underhållsbehov över kontinuerligt.

Fornbyn

Sedan ett tiotal år tillbaka har Ryttartorpet i Fornbyn drabbats av en sättningskada samt en felaktig konstruktion i taket som har orsakat stora skador i den östra väggen. Renovering av väggen på Ryttartorpet i Fornbyn har färdigställts under året. Ryttartorpet är efter Händenestugan den enda byggnaden som det går att elda i den öppna spisen. För aktiviteter i Fornbyn är Ryttartorpet viktigt då det går att värma upp och elda i stugan.

Renovering av fattigbössan har påbörjats under året. Fattigbössan uppfördes i Fornbyn på 1940-talet och har kontinuerligt underhållits. Bössans tak med kyrkspån hade en bristfällig konstruktion som nu har åtgärdats med ett nytt tak. Taket ska målas under 2020 och bössan ska uppföras med ett nytt fundament.

Omläggning av spåntaket på Nittorpsboden i Fornbyn har färdigställts av takläggaren Stefan Johansson från Broddetorp. Boden installerades i Fornbyn på 1950-talet. Det är en kallställd byggnad som använts som förråd och övervåningen som en enklare bostad på sommaren, för tillfälligt anställda på en gård, som en dräng eller statare.

Kråks herrgård

En ny vård- och underhållsplan för Kråks herrgård har upprättats under året. Förutom att den gamla restaurangdelen i kulverten är i behov av modernisering så finns det arbeten som bör utföras inom kommande år. Hela fastigheten behöver nya stuprör, ommålning av mangårdsbyggnaden och renovering av fönster är också prioriterade. På grund av bristande resurser har inga av dessa arbeten kunnat utföras.

Heljesgården

Under året har museet haft ett möte med Länsstyrelsen om det fortsatta arbetet med Heljesgården. Vidare utredningar är pågående om aktiviteter och arbeten där. Det finns akuta behov av reparationer samtidigt som resurserna för att utföra arbeten är näst intill obefintliga. Utöver de mest akuta åtgärderna behövs det ställas iordning och skapa en miljö som är anpassad för pedagogisk verksamhet. Under hösten har små insatser gjorts av museets personal för att tömma virkes- och vedförråd. Omfattande krafttag behövs i form av arbetskraft för att iordningställa gården. Vård- och underhållsplanen, som upprättades under året, beskriver fastighetens status väl. Arbeten enligt planen har planerats med snickarbodens vasstak som första prioritet.

Statistik

Besök och visningar

Det totala antalet besökare i museets huvudbyggnad (53 232), i Fornbyn (46 599), på Kråks herrgård (3 627), på Kata Gård i Varnhem (70 676) och för utställningar på turné (5 482) var 179 616 (177 313 året innan).

Antal besök under året i åldrarna 0-26 år var 20 966. Antal skolklasser var 67 och antal visningar 105.

Webb och sociala medier

Museets hemsida har under året haft 108 804 besökare, en ökning med cirka 3,5 % jämfört med 2018.

Museets sida på Facebook hade i början av året 5 429 personer som gillade sidan. I slutet av året hade siffran ökat med cirka 25,2 % till 6 799 personer som gillade. Under året har museets 504 inlägg på Facebook setts av 1 035 351 personer. Museet har under året blivit allt mer aktiv på Instagram och inläggen har ökat. Vid årets slut följde 1712 personer museet på Instagram, en ökning med 40,3 %.

Externa bidrag

Carnegie Investment bank: Loftbodens takomläggning, 18 500 kr
Grevillis fond: Inblick i 1700-talets skrädderi, 125 000 kr
Henning Ahlsons Fond, Handelsbanken: Inköp av tavla, Henrik Allert, 150 000 kr
Kultur i Väst: Inblick i 1700-talets skrädderi, 22 000 kr
Kulturförvaltningen Stockholm: Forskning, Magnus Ladulås, 62 000 kr
Kulturnämnden Västra Götalandsregionen: Medverkansersättning, utställning om
Henrik Allert, 50 000 kr
Länsstyrelsen i Västra Götaland: Markskötsel, Kata Gård, 55 000 kr
Länsstyrelsen i Västra Götaland: Landskapsvård på Heljesgården, 75 000 kr
Länsstyrelsen i Västra Götaland: Skyltar, Såntorp, 127 000 kr
Länsstyrelsen i Västra Götaland: Vård- och underhållsplan för Heljesgården,
75 000 kr
Sparbanksstiftelsen Skaraborg: Utveckling Varnhem, 160 000 kr
Västergötlands Fornminnesförening: Västergötlands museum 100-årsjubileum,
100 000 kr

Personal

Museichef

Luitgard Löw

Administration

Kristina Johansson, ekonom

Susanna Johansson, assistent

Lotta Liljedahl, assistent

Arkiv

Inge Arvidsson, kanslist

Marie Forsell, museiassistent

Lena Gyltman, assistent

Ida Särebrand, arkivare

Föremål

Solveig Holm, museiassistent

Ylva Nilson, antikvarie/föremålsintendent

Jesper Nilsson, antikvarie

Stina Svantesson, konservator

Amanda Sörhammar, konservator, t.o.m. 21/2

Kulturmiljö

Anders Berglund, arkeolog

Robin Gullbrandsson, byggnadsantikvarie

Catharina Henriksson, arkeolog/samlingar

Maria Norrman, arkeolog

Robert Olofsson, byggnadsantikvarie

Maria Vretemark, arkeolog/osteolog

Publika möten

Kent Andersson, hantverkare

Göran Elisson, utställningsformgivare/enhetschef

Hanna Eklöf, program, utställningar och pedagogik

Ulrika Eriksson, pedagog

Jenny Hallström, receptionist

Peter Holm, informatör

Michael Norman, hantverkare, t.o.m. 12/4

Glenn Oscarsson, museitekniker/vaktmästare

Mikael Skallberg, museivärd

Anette Stillner, receptionist

Tillfälligt anställda

Mikael Apell

Niklas Borg

Magnus Ek

Josephine Eriksson

Jan-Ove Gutegård Jakobsson

Ulla Hallbäck

Katharina Hambäck

Linnea Hernqvist

Camilla Jonsson, Veterinärmuseet

Clara Karpeby Johansson

Emil Lilja

Sören Lilja

Anders Lundgren

Brita Planck

Jonas Planck

Lotta Stenqvist

Monika Sunnerlöf

Oskar Syrén

Ylva Werjefelt

Program

13/1	Julgransplundring. Med Axevalla Folkdansgille och Skara Gille.
6/2	Onsdagskvällen: Kvinnliga nobelpristagare i litteratur. Föreläsning.
9/2	Lördagsföreläsning: Gamla vävredskap. Marie Ekstedt Bjersing berättar.
9/2	Invigning av utställningen TILT – flipperspelens kultur och historia.
12-15/2	Sportlov på museet: Verkstäder, pyssel och deckarjakt.
20/2	Onsdagskvällen: Bibliotekets dolda skatter. Bibliotekarie Helena Backman föreläser.
27/2	Onsdagskvällen: Fotografiet i fokus. Med Wäring-Locketorps hembygdsförening.
3/3	Onsdagsmingel: Tema Willowdekoren.
9/3	Internationella kvinnodagen: Se kvinnan! Med Gudrun Schyman, journalisten Pernilla Wadebäck, Kvinnojouren Linnean, Christel Petrini, Lokrantz förlag och Axevalla Folkhögskola.
9/3	Invigning av utställningen WE HAVE A DREAM.
13/3	Onsdagskvällen: Biblioteket vid Leufstabruk. Föreläsning.
21/3	Releasefest på Kråks herrgård: Andelige blommor & världslige lillior.
23/3	Lördagsföreläsning: Dolda uppror. Historiker Sari Nauman föreläser.
27/3	Onsdagskvällen: Tributekonsert till Shadows och Cliff Richard. Med TS-band.
30/3	Kata Gård öppnar för säsongen.
3/4	Onsdagskvällen: Pesten i Falköping. Docent Karl-Göran Sjögren berättar.
10/4	Onsdagskvällen: 1700-tal på Kråk.
13/4	Skara museum Pinball cup. EM-kval i flipper.
19/4	Guidning på Kata Gård.
21/4	Guidning på Kata Gård.
24/4	Onsdagskvällen: Kungliga biblioteket – Sveriges minne. Professor Jonas Nordin berättar.
30/4	Utställningen KLIMATKLOKT öppnar.
Maj	Skara Biodlareförening sköter bigården i Fornbyn.
15/5	Onsdagskvällen: Släktforska på Landsarkivet i Göteborg. Johannes Daun berättar.
25/5	Hundutställning i Fornbyn.
25-28/5	Västergötlands museum fyller 100 år!
25/5	Invigning av basutställningen SJÄLABÄRARNA – saker, sägner, sinnen.
30/5	Fönsterrenoveringens dag: Vårda dina gamla fönster! Föreläsning, möten med hantverkare med mera.
Juni	Skara Biodlareförening sköter bigården i Fornbyn.
4/6	Upplev 1700-talet på Kråks herrgård. Visning.
5/6	Mor i Fornbyn hälsar alla välkomna.
8-9/6	Öppen guidning på Kata Gård.
14/6	Skolavslutningar i Fornbyn.
15/6	Skaraträffen i Fornbyn: Street Stars Cruisers bjuder in hela familjen. Utställning, marknad, tipspromenad, barnaktiviteter med mera. Musikunderhållning med Gasen i botten-gänget.
15/6	Hjälp insekterna att bygga bon: Gör ett insektshotell.
16/6	Taxklubbens rasutställning i Fornbyn.
21/6	Midsommarfirande i Fornbyn. Med Axevalla Folkdansgille.

Verksamhetsberättelse 2019

- 22/6 Friluftsgudstjänst i Fornbyn.
23/6 Invigning av utställningen HENRIK ALLERT – ett konstnärsliv.
25/6 En kväll i folkton med Halling, Koral och Polonäs. Med Karin Nelson, orgel, Ingrid Brännström, sång och Jonas Simonsson, flöjt.
27/6 Keramikverkstad i Fornbyn.
Juli Skara Biodlareförening sköter bigården i Fornbyn.
3/7 Arkeologisk vandring i våtmarken. Vandring med Maria Vretemark i Varnhem.
3/7 Djurverkstad i Fornbyn. Tema Får.
3/7 Smådjursdag med djurbingo i Fornbyn.
7/7 Vikingaliv på Kata Gård i Varnhem. Upplev vikingatidens stridskonster och hantverk. Maria Vretemark visar utställningen och berättar om våtmarken strax intill.
10/7 Om vattenförsörjningen till klostret. Vandring med Ragnar Sigsjö i Varnhem.
13/7 Spelmansstämma i Fornbyn.
18/7 Tornerspel i Fornbyn med Infensus.
28/7 Veteranfordonsträff i Fornbyn.
Augusti Skara Biodlareförening sköter bigården i Fornbyn.
7/8 Lekstafett i Fornbyn.
10-17/8 1700-talsvecka i Skara.
13/8 Maskerad och samhällsomvandling. Professor Karin Sennefelt föreläser.
14/8 Axel von Fersens charmkurs. Humoristisk teater med Caroline Donath.
16/8 Försvunnet så som en dröm med O´Regan. Christopher O´Regan föreläser.
17/8 Historisk maskeradbal på Kråks herrgård.
21/8 Vandring på Pilgrimsleden till Heljesgården. Med Marie Wennerholm.
22/8 Sommarbuskis med Ullberg & Ljung. Med Mikael Ullberg och Andreas Ljung.
7/9 Lappa och laga. Med brodösen Pian Bates.
13/9 Invigning av utställningen HJÄSSAN ÄR KAL & ÄGGEN ÄR SLUT.
14/9 Hantverksmässa i Fornbyn.
14/9 Victoriavandring från Varnhem till Naturum Hornborgasjön.
15/9 Taxklubbens rasutställning i Fornbyn.
25/9 Från storthögar till korsprydda gravmonument. Med arkeologerna Annelie Nitenberg och Anna Nyqvist Thorsson.
2/10 Onsdagskvällen: Tema Artros. Med Ylva Axelsson och Sanna Björndahl.
5/10 Familjedag i Händenestugan. En dag i Fornbyn för Skara kommuns 7-åringar och deras familjer.
9/10 Onsdagskvällen: Konstsamtal med musik. Samtal med konstnären Henrik Allert och musik framförd av Martin Tode och Mikael Röhstö.
12/10 Kulturnatt på museet: Tema Spel. Samling av sällskapsspel, LEGO robot games och tornerspel med eldshow.
12/10 Invigning av utställningen LEGOGUBBAR – karikatyrer av kreatören Rickard Stensby.
12/10 Kulturnatt på Kråk: Lili & Susie och 80- och 90-talsfest.
12/10 Kulturnatt i Varnhem: Natur, kultur och mat. Föredrag och guidningar.
16/10 Onsdagskvällen: Bejaka äggen (och att de tar slut en dag)! Med Svenska damkören, poeten Lina Ekdahl och utställningsproducent Annica Carlsson Bergdahl.
18-19/10 Spökvandring i Fornbyn med Katedralskolans estetelever.

Verksamhetsberättelse 2019

- 23/10 Onsdagskvällen: Kristen vikingatid. Författare och arkeolog Claes Theliander föreläser.
- 29-31/10 Höstlov på museet: Lego, keramik och mysterievandring.
- 6/11 Onsdagskvällen: Bellmans liv och musik. Helena Runelid föreläser och Thomas Landahl framför Bellmans musik.
- 9/11 Arkivens dag: Gömt eller glömt.
- 9/11 Blues på museet. Konsert med Hurley & the Blue Dots.
- 13/11 Onsdagskvällen: Teaterhus och teaterhistoria. Journalisterna Anna Hedelius och Göran Willis berättar.
- 20/11 Onsdagskvällen: Vikingatiden och religionen. Historiker Henrik Janson föreläser.
- 1/12 Advent i Fornbyn. Julamarken på Fornbyvis.
- 4/12 Onsdagskvällen: Julkonsert. Skara kammarkör sjunger julens sånger.

Föredrag

- 31/1 Maria Vretemark: Kristna vikingar i Varnhem. Haga Kyrka, torsdagsträff, Göteborg.
- 8/2 Maria Vretemark: Varnhem – ett besöksmål i ständig utveckling. Medeltidsnätverket. Västergötlands museum.
- 27/2 Maria Vretemark: Utgrävningarna i Varnhem. Vårgårda församlingshem.
- 28/2 Maria Vretemark: Katas Gård i Varnhem. Föreningen Iris, Göteborg.
- 7/3 Maria Vretemark: Kristna vikingar i Varnhem. Lödöse museum.
- 14/3 Maria Vretemark: Kata gård i Varnhem – spår av de kristna vikingarna. Orust bibliotek.
- 18/3 Robin Gullbrandsson: Presentation av restaurering av rosettfönster i Varnhems klosterkyrka för riksdagsgrupp tillsammans med representanter för stiftet.
- 26/3 Robin Gullbrandsson, Mattias Hallgren & Sara Strindevall: Inslag i Vetenskapsradion Historia i P1 om projektet ”Medeltida kyrkvindar i Göteborgs stift”, inspelat i Ljungsarps kyrka.
- 29/3 Maria Vretemark: Utgrävningarna i Varnhem – nya rön om Västergötlands kristnande. Hellidens Folkhögskola, Tidaholm.
- 9/4 Robin Gullbrandsson: Tusenårigt kulturarv – våra kyrkobyggnader under medeltiden. Föredrag, Kyrkans hus i Falköping.
- 10/4 Maria Vretemark: Kata Gård i Varnhem. Clios Vänner, Trollhättan.
- 24/4 Robin Gullbrandsson: Visning av Gökhemskyrka för Jäla hembygdsförening.
- 24/4 Anders Berglund. StadsGIS Västra Götaland, Digikult, Digitalt kulturarv i praktiken, Göteborg.
- 28/4 Robin Gullbrandsson: Angerdshestra kyrka, föredrag om kyrkans historia.
- 4/5 Robin Gullbrandsson: Föredrag och visning i samband med invigning av utställning i torn.
- 6/5 Maria Vretemark: Kristna vikingar i Varnhem. Onsala församlingshem.
- 7/5 Robin Gullbrandsson: Medieval church architecture in Västergötland. Workshop i stolpverksbygge, Mariestad, Hantverkslaboratoriet.
- 14/5 Robin Gullbrandsson: Tusenårigt kulturarv – kyrkobyggnaderna efter reformationen. Föredrag, Kyrkans hus i Falköping.
- 17/5 Robin Gullbrandsson: Byggnadsarkeologi och hantverksvetenskap, föredrag på Ämnesgruppsdag, Västergötlands museum.
- 23/8 Robin Gullbrandsson: Skara stadsbrand, föredrag och visningar för skolklasser i Fornbyn samt stadsvandring, i samarbete med Skara gille.
- 14/9 Robin Gullbrandsson: Visning av Fornbyn i samarbete med Skara gille.
- 18/9 Roberth Olofsson: Föreläsning om Västergötlands museums gamla byggnad för Skövde konstförening.
- 20/9 Maria Vretemark: Besöksmålet Varnhem. Näringslivsfrukost, Varnhem.
- 26/9 Robin Gullbrandsson, Mattias Hallgren & Sara Strindevall: Föreläsning om kyrkvindsprojektet i Göteborgs stift, Byggnadsvårdens konvent, Mariestad.
- 3/10 Maria Vretemark: Varnhem efter Kata. Naturrum Hornborgasjön.
- 14/10 Robin Gullbrandsson: Presentation av kyrkvindsprojektet för regionala samrådsgruppen i Göteborgs stift.
- 23/10 Maria Vretemark: Kloster i Västergötland. Vänermuseet Lidköping.

Verksamhetsberättelse 2019

- 24/10 Robin Gullbrandsson: Medeltida taklag, föreläsning på Institutionen för kulturvård, Göteborgs universitet.
- 30/10 Roberth Olofsson: Visning av Skara Fornbyn för delegation från Statens Maritima museer.
- 24/10 Robin Gullbrandsson: Föreläsning av kyrkvindsprojektet på Göteborgs stifts fastighetsdag, Mölnlycke.
- 14/11 Robin Gullbrandsson: Kyrkogårdarnas utveckling, föreläsning för Skövde släktforskarförening.
- 28/11 Robin Gullbrandsson: Visning av Skara domkyrka för delegation från Kulturdepartementet.
- 29/11 Roberth Olofsson: Visning av Skara Fornbyn för delegation från Kulturdepartementet.

Publicerat

Syrén, Oskar: Västergötlands museums byggnad 1919-2019. Byggnadshistorisk rapport.

Vretemark, Maria: Middle Neolithic economy in Falbygden, Sweden. Preliminary results from Karleby Logarden. Frühe Monumentalität und soziale Differenzierung, Bd 18, vol. 2, Kiel, 705-718.

Vretemark, Maria: The faunal remains from two hearth row sites in Pasvik, Arctic Norway. Iskos 22, The Finnish Antiquarian Society 2019. Vaasa.

Vretemark, Maria: Varnhem, ett besöksmål under ständig utveckling. Skarke-Varnhem Hembygdsförenings årsskrift 2019.

Vretemark, Maria: Kristna vikingar i Varnhem. Vestrogothia 2019. Uppsala.

Kurser och konferenser

- 7-8/1 Maria Vretemark: Deltagit i Nätverket för svenska medeltidsmuseer. Temat för årsmötet, som arrangerades av Västergötlands museum, var Besöksmålsutveckling i kulturmiljöer.
- 7/3 Luitgard Löw: Immateriella kulturarv mellan teori och praktik, Kulturarvsakademin, Norges Hus, Göteborg.
- 12-13/3 Maria Vretemark: Utbildning – Basutbildning i Fornreg och processen för fornminnesinformation. Kursen hölls på Riksantikvarieämbetet Stockholm.
- 5-6/4 Robin Gullbrandsson: Dachwerketreffen, Arbeitskreis für Dachwerke, Altmark, Tyskland.
- 9-11/4 Luitgard Löw: Sveriges museers vårmöte, Östersund.
- 14-15/4 Roberth Olofsson: Digital utveckling inom humaniora, arrangerad av Institutionen för historiska studier, Institutionen för litteratur, idéhistoria och Centrum för digital humaniora vid Göteborgs universitet.
- 25-27/4 Robin Gullbrandsson: Utslagningsmetoder i stolpverksbygge, Kvibergs säteri, Hantverkslaboratoriet och Göteborgs universitet.
- 7-11/5 Robin Gullbrandsson: Workshop i stolpverksbygge, Mariestad, Hantverkslaboratoriet.
- 17/5 Robin Gullbrandsson: Ämnesgrupp för byggnadsantikvarier i regionen, Västergötlands museum.
- 17/5 Roberth Olofsson: Ämnesgrupp för byggnadsantikvarier i regionen, Västergötlands museum.
- 3-5/7 Luitgard Löw: 20. Bayerischer Museumstag, tema Im digitalen Raum – das erweiterte Museum, Neumarkt i.d. OPf, Tyskland.
- 3-5/7 Anders Berglund: 20. Bayerischer Museumstag, tema Im digitalen Raum – das erweiterte Museum, Neumarkt i.d. OPf, Tyskland.
- 23/9 Luitgard Löw: Hållbara museer, Världskulturmuseet, Göteborg.
- 25-27/9 Robin Gullbrandsson: Byggnadsvårdens konvent, Mariestad.
- 25-27/9 Roberth Olofsson: Byggnadsvårdens konvent, Mariestad.
- 22-24/10 Luitgard Löw: Länsmuseernas samarbetsråds höstmöte, Sörmlands museum, Nyköping.
- 24/10 Roberth Olofsson: Ämnesgrupp för byggnadsantikvarier i regionen, Västervik, Bohusläns museum, Uddevalla.
- 25/10 Anders Berglund: XII Taller Científico sobre la Crisis de Octubre 1962, Museo Municipal de San Cristóbal, Kuba.
- 14-15/11 Luitgard Löw: Digital History – a Field, a Method or just a Phase?, Centrum för Digital Humaniora, Göteborgs universitet.

Kulturmiljö uppdrag

Arkeologisk undersöknings-/uppdragsverksamhet

Arkeologiska utredningar, där arbete utförts 2019

- Väg E20, Steg 1-utredning vägplanering, etappen förbi Mariestad.
- Väg E20, Steg 2-utredning vägplanering, etappen förbi Mariestad.
- Väg E20, Steg 2-utredning vägplanering, etappen Ledsjö-Vilan.
- Sörby, grustäkt, Falköpings kommun.
- Ottravad, byggnation av svinstall, Tidaholms kommun.
- Siggestorp II, Steg-1-utredning Siggestorp 3:1 och 4:1, Tidaholms kommun.
- Väg E20, Steg 2-utredning vägplanering, etappen Vårgårda-Ribbingsberg.
- Siggestorp II, Steg 2-utredning Siggestorp 3:1 och 4:1, Tidaholms kommun.
- Billingebacken, planarbete Steg 2-utredning, Skövde.
- Kungslena, detaljplanarbete, Tidaholms kommun.
- Väg E20, kompletterande utredning vägplanering, etappen förbi Mariestad.
- Väg E20, Steg 2-utredning vägplanering, etappen Götene-Mariestad.
- Vartofta, järnvägsbro, Falköpings kommun.
- Ryd 15:44 och 15:15, planarbete/byggnation, Skövde kommun.
- Väg 49, Steg 1-utredning, etappen Skövde-Igelstorp.
- Väg 26, Lövåsen, brobyggnation, Skövde kommun.
- Mindre utredning Råda-Prästbol, planarbete, Lidköpings kommun.
- Varnhem 34:1, kartering av gravfält, Skara kommun.
- Lundby Trädet, planering av vindkraftverk, Ulricehamns kommun.
- Vara lagerhus, utbyggnadsplan, Vara kommun.
- Ullervad, detaljplanarbete, Mariestads kommun.
- Väg 2504, vägplanering/vägbyggnation, Essunga kommun.
- Sörby 2, 26 med flera, ledningsdragnings, Falköpings kommun.
- Mösseberg 50:18, inför P-platsbyggnation, Falköpings kommun.
- Väg E20, Steg 2-utredning komplettering vägplanering, etapp Vårgårda-Ribbingsberg.
- Väg E20, Steg 2-utredning vägplanering, etappen Eling-Vara.
- Väg 49, vägplanering, etapp Skövde-Igelstorp, Skövde kommun.
- Väg 47/187, ombyggnation och breddning, Long, Vara kommun.
- VA-ledning, etapp mellan Falköping-Torbjörntorp, Falköpings kommun.

Arkeologiska förundersökningar, även i form av schaktkontroller, där arbete utförts 2019

- Väg 44 utanför Lidköping, vägplanering, Lidköpings kommun.
- Skålltorp, vägbyggnation/planering, Skara kommun.
- Baltak 7:1, kontroll vid bygge av GC-väg, Tidaholms kommun.
- Skövde 73, Sankta Helena kyrka, Skövde kommun.
- Tidaholm 7, detaljplan, (Siggestorp), Tidaholms kommun.
- Ryd 8 med flera, röjningsröseområden, Ryds socken, Skövde kommun.
- Kv. Ottar Lidköping 12:1, stadslager, Lidköpings kommun.
- Timmersdala 50, ledningsarbete boplats, Skövde kommun.
- Väg E20. förundersökningar vägplanering, etapp Vilan-Dalaån.
- Skövde 148, boplats (avgränsning), Skövde kommun.
- Hertig Johans Torg, omläggning av torget, Skövde 73, Skövde kommun.

- Baltak 47, boplats vid Siggestorp 3:1, Tidaholms kommun.
- Lidköping, stadslager Hamngatan, Lidköpings kommun.
- Väg E20, förundersökningar vägplanering, etapp Eling-Lekåsa.
- Väg E20, förundersökningar vägplanering, etapp Dalaån-Ledsjö.
- Österplana 29, byggnation, Götene kommun.
- Norra Härene 33, bygge av svinstall, Lidköpings kommun.
- Nils Billstensgatan, Skara 68, Skara kommun.
- Kv. Saturnus I, Skara 68, Skara kommun.
- Kv. Saturnus II 2019, Skara 68, Skara kommun.
- Lidköping 12, stadslager Mellbygatan, Lidköpings kommun.
- Hjo Kyrkpark, Hjo 17, stadslager, Hjo kommun.
- Sjogerstad 20 med flera, infiltrationsanläggning, Skövde kommun.
- Väg E20, förundersökningar vägplanering. etapp Vårgårda-Ribbingsberg.
- Säter 66, område med röjningsrösen, planarbete, Skövde kommun.
- Kv. Saturnus, Skara 68, stadslager, Skara kommun.
- Ryd 15 med flera, Väg 26 grav, boplats, torplämning, Skövde kommun.
- Tornväktaren 15, Falköpings 40, stadslager, Falköpings kommun.
- Gudhem, ledningsarbete, schaktning, Falköpings kommun.
- Friggeråker 109, boplats, Falköpings kommun.
- Nya Staden, stadslager med flera, ledningsdragning, Skara kommun.
- Flistad 15, markavlopp och ny grund för vapenhus, Skövde kommun.
- Väg 49, vägkorsning; gravfält Varnhem 34, 35, Skara kommun.
- Norra Kedum, kyrkan, schaktningsövervakning, dränering, Vara kommun.

Andra underlag, till exempel förstudier, besiktningar på uppdrag med mera

- Miljökonsekvensbeskrivningar, till exempel MKB-stöd för annan aktör för E20 sträckan Vårgårda-Ribbingsberg.
- Produktion av skyltar, uppdrag omfattande bland annat Vänersborgs kommun (20-tal objekt i Sundals-Ryr, Vänersborg, Vänersnäs, Västra Tunhem, Väne-Ryr socken med flera), Tranemo kommun (Limmared socken), Herrljunga kommun (Jällby socken), Götene kommun (Husaby socken), Skövde kommun (Götlunda socken).

Externa osteologiska uppdrag 2019

- Långhem 122, Lödöse museum/Västarvet.
- Torpa-Sjöbo 2:11, Lödöse museum/Västarvet.
- Svaerholt fangeleir, Tromsø universitet, Norge.

Byggnadsantikvarisk verksamhet

Byggnadsminnen, besiktningar med mera

- Gamla biblioteket, Skara, samråd kring in- och utvändiga ändringar.
- Stora Ek, Eks socken, Mariestads kommun, behandling av väggar i matsal, för G&K Blanks fastigheter AB.

Besiktningar och yttranden (Arkeologi, byggnadsvård)

- Bodan, Skallmeja socken, Skara kommun, besiktning av äldre bostadshus.
- Kosten 1:3, Larvs socken, Vara kommun, besiktning av före detta bostadshus och sågverk.
- Källeskolan, Skara, ommålning av fasader.

Antikvarisk medverkan och besiktningar – kyrkor

- Antikvarisk medverkan och besiktningar – kyrkor.
- Bredsätters kyrka, byte av syll, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Bredsätters kyrkogård, tjärning av klockstapel, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Börstigs kyrka, målning av fönster, för Floby pastorat.
- Fridene kyrka, renovering av kors på torn, för Hjo pastorat.
- Fågelö kapell, Renovering av fönsterbågar, för Mariestads församling.
- Gällstads kyrka, samråd rörande inre ombyggnad, för Ulricehamns pastorat.
- Gökhemns kyrka, restaurering av långhustak, för Floby pastorat.
- Göteve kyrka, målning av läktartak, för Floby pastorat.
- Husaby kyrka, uppordning av tornvåningar, för Götene pastorat.
- Händene kyrka, digitalorgel, för Skara pastorat.
- Jäla kyrka, undersökning av skador på taklag, för Floby pastorat.
- Kungslena kyrkogård, omläggning av kyrkogårdsmur, för Tidaholms pastorat.
- Leksbergs kyrka, ommålning av bänkar, för Mariestads församling.
- Leksbergs kyrka, tjärning, för Mariestads församling.
- Lugnås kyrka, tjärning av torntak, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Mariestads domkyrka, renovering av östfönster, för Mariestads församling.
- Mariestads domkyrka, ändring av altarring, för Mariestads församling.
- Mariestads domkyrka, komplettering av predikstolsskulptur, för Mariestads församling.
- Mariestads södra begravningsplats, fasadrenovering av kapell, för Mariestads församling.
- Norra Fågelås kyrka, elinstallation i vapenhus, för Hjo pastorat.
- Odensåkers kyrka, tjärning av tak, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Piperska lazarettet, Lundsbrunn, Götene kommun, brandutrymning, för Jaquette du Rietz stiftelse.
- Ransbergs kyrka, utredning av kortak, för Tibro pastorat.
- Skallmeja kyrka, omläggning av skiffertak, för Skara pastorat.
- Skara domkyrka, konservering av bemålade inventarier, för Skara pastorat.
- Skara domkyrka, spelbord, för Skara pastorat.
- Skara domkyrka, ny belysning för konstverk i krypta, för Skara pastorat.
- Skara gamla begravningsplats, konservering av gravstenar, för Skara pastorat.
- Skara stift, inventariefört. Skara domkyrkoförsamling, i samarbete med Jönköpings läns museum, för Skara stift.
- Sunnersbergs kyrka, besiktning av skiffertak, för Sunnersbergs församling.
- Tidavads kyrkogård, tjärning av klockstapel, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Töreboda kyrka, ombyggnad av läktarorgel, för Töreboda pastorat.
- Ullene kyrkogård, bygge av uthus, för Floby pastorat.
- Udenäs kyrka, läktarunderbyggnad, för Karlsborgs pastorat.
- Varnhems klosterkyrka, utredning läktarorgel, för Skara pastorat.
- Varnhems klosterkyrka, restaurering av rosettfönster, för Skara pastorat.
- Varnhems klosterkyrka, ändring av belysning, för Skara pastorat.

Antikvarisk medverkan och yttranden – profan bebyggelse

- Bertha Petterssons hus, Mariestad, renovering, för Brodderuds gård.
- Brunsbo före detta biskopsgård, Skånings-Åsaka socken, Skara kommun yttrande om bygge av växthus, för Länsstyrelsen.
- Fåglavik, Larvs socken, Herrljunga kommun, järnvägsstation, sanering av hus-svamp, för Trafikverket.
- Mariestads teater, renovering av fasad, för Mariestads kommun.

- Mösseberg, Falköping, Kurorten, Vintersanatoriet, byte av balkongdörrar, för Mössebergs kurort.
- Råbäcks mekaniska stenhuggeri, renovering av fönster för Stiftelsen Råbäcks mekaniska stenhuggeri.
- Skara gamla vattentorn, renovering, för Skara kommun.
- Skara före detta läroverk, Djäkneskolan, invändig ombyggnad till stadshus, för Skara kommun.
- Skara, Domkapitlet, fasadrestaurering, för Skara stift.
- Skara gamla rådhus och före detta televerket, Rådhuset 11, yttrande rörande ändring, för Skara kommun.
- Skara, Kyrkans hus, Vesta 4, yttranden rörande fönsterbyte, för Skara pastorat.
- Stora Ek, Eks socken, Mariestads kommun, restaurering av mur, för G & K Blanks fastigheter AB.

Kulturmiljöunderlag och dokumentationer

- Acklinga kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Tidaholms pastorat.
- Björsäters kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Bredsäters kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Ekby kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Eks kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Göteborgs stift, Medeltida kyrkvindar i Göteborgs stift, projektledning i stiftsprojekt, för Göteborgs stift.
- Lugnås kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Låstad kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Tidavads kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Utby kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Lugnås-Ullervads pastorat.
- Vättaks kyrkogård, vård- och underhållsplan, för Tidaholms pastorat.
- Östra begravningsplatsen, Tidaholm, vård- och underhållsplan, för Tidaholms pastorat.

Arkeologiska rapporter

2019:1	Antikvarisk kontroll förbi RAÄ Baltak 7:1, Baltaks socken, Tidaholms kommun, Västergötland.
2019:2	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom RAÄ 36:1, fastigheten Hene 10:3, Norra Kyrketorps socken, Skövde kommun, Västergötland.
2019:3	Arkeologisk förundersökning Rådhusgatan, Skara RAÄ 68:1, Gamla staden 2:1, Skara kommun, Västergötland.
2019:4	Arkeologisk utredning i samband med schaktning för vattenledning mellan Torbjörnstorps och Falköping, Falköpings kommun, Västergötland.
2019:5	Mindre arkeologisk utredning av RAÄ Österplana 29 inom fastigheten Hönsäter 7:46, Götene kommun, Västergötland.
2019:6	Arkeologisk schaktningsövervakning, Norra Kedums kyrka, Lidköpings kommun, Västergötland.
2019:7	Bergtäkt och transportväg – arkeologisk utredning inom Ryd 15:45, Skövde 4:15 och 4:16, Ryds socken, Skövde kommun, Västergötland.
2019:8	Arkeologisk utredning vid väg 26, Lövåsen, Binnebergsmo 1:1 och Stora Stolan 1:1, Bergs socken, Skövde kommun, Västergötland.

Verksamhetsberättelse 2019

- 2019:9 Väg 49 Skövde-Igelstorp, arkeologisk utredning steg 1, Skövde kommun, Västergötland.
- 2019:10 Arkeologisk schaktningsövervakning RAÄ Hjo 17, Hjo kyrkpark, Hjo kommun, Västergötland.
- 2019:11 Arkeologisk utredning inom fastighet Vara 41:1, Västergården 1:1 samt Assargården 2:5, Vara socken, Vara kommun, Västergötland.
- 2019:12 Arkeologisk förundersökning RAÄ Norra Härene 33:1, Lidköpings kommun, Västergötland.
- 2019:13 Mindre utredning Råda-Prästbol 1:17, Råda socken, Lidköpings kommun, Västergötland.
- 2019:14 Arkeologisk utredning, Vartofta järnvägsbro, Vartofta, Slöta 9:4, 9:6 m.fl., Slöta socken, Falköpings kommun, Västergötland.
- 2019:15 Arkeologisk förundersökning inom fastighet Sjogerstad 19:1, Sjogerstads socken, Skövde kommun, Västergötland.
- 2019:16 RAÄ Varnhem 34:1, kartering och dokumentation, Varnhems socken, Skara kommun, Västergötland.
- 2019:17 Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning RAÄ Lidköping 12:1, Schougiska gården, kv. Ottar, Lidköpings kommun, Västergötland.
- 2019:18 Arkeologisk schaktningsövervakning inom kv. Saturnus, Skara RAÄ 68, Skara socken, Skara kommun, Västergötland.
- 2019:19 Arkeologisk utredning inför detaljplan inom fastigheterna Ryd 15:15 och 15:44, Ryds socken, Skövde kommun, Västergötland.
- 2019:20 Arkeologisk utredning inom fastighet Grevagården, Loringa 6:1, Sjogerstad socken, Skövde kommun, Västergötland.
- 2019:21 Arkeologisk undersökning inom kvarteret Iden, Vara socken, Vara kommun, Västergötland.
- 2019:22 Förundersökning och schaktningsövervakning inom Skara 68, Nils Billstengatan, Skara socken, Skara kommun, Västergötland.
- 2019:23 Arkeologisk utredning vid väg 47/187, Long 2:7, 2:10, 2:36, 3:3 och 5:10, Longs socken, Vara kommun, Västergötland.
- 2019:24 Inför ombyggnad av E20 – delen Förbi Vårgårda, Arkeologisk förundersökning RAÄ Tumberg 46:1/L:1964:9112, 74/L:1959:2561, 102/L:1959:4610, 103/L:1959:4611, 104/L:1959:4612 och L2019:624, Tumbergs socken, Vårgårda kommun, Västergötland.
- 2019:25 Arkeologiska förundersökningar i planområde E20 Dalaån – Ledsjö, Ledsjö RAÄ 66, 149, 181-183, Ledsjö socken, Götene kommun, Västergötland.
- 2019:26 Arkeologiska förundersökningar i planområde E20 Ribbingsberg – Eling, Lekåsa RAÄ 18, 74, 86-88, Essunga kommun samt Eling RAÄ 45, Vara kommun, Västergötland.
- 2019:27 Schaktkontroll inom kvarteret Älgen 8, Fornlämning RAÄ 22 i Mariestads socken och kommun, Västergötland.
- 2019:28 Arkeologisk schaktövervakning 2018 i samband med omläggning av Hötorget i Skara, fornlämning 68 i Skara socken, Skara kommun, Västergötland.

Byggnadsantikvariska rapporter

- 2019:1 Fröjereds kyrkogård. Fröjered prästbol 1:47, Fröjereds socken, Tidaholms kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.

Verksamhetsberättelse 2019

- 2019:2 Daretorps kyrkogård. Daretorps prästbol 4:1, Daretorps socken, Tidaholms kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:3 Suntaks kyrkogård. Suntak 17:1, Suntaks socken, Tidaholms kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:4 Baltaks kyrkogård. Madäng 1:56, Baltaks socken, Tidaholms kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:5 Väla kyrkogård. Väla socken, Lidköpings kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:6 Söne kyrkogård. Söne 13:1, Söne socken, Lidköpings kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:7 Örslösa kyrkogård. Örslösa 17:1, Örslösa socken, Lidköpings kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:8 Gillstad kyrkogård. Gillstad 7:1, Gillstads socken, Lidköpings kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:9 Norra Kedums kyrkogård. Kedum 6:1, Norra Kedums socken, Lidköpings kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:10 Tådene kyrkogård. Storeberg 15:1, Tådene socken, Lidköpings kommun. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:11 Tranums kyrkogård. Tranum 3:7, Tranums socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:12 Tuns kyrkogård. Tun 24:1, Tuns socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:13 Friels kyrkogård. Friel 27:1, Friels socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:14 Karaby kyrkogård. Karaby 10:1, Karaby socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:15 Lavads kyrkogård. Lavad 6:1, Lavads socken, Lidköpings kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan.
- 2019:16 Karlsborgs södra kyrkogård. Gräshult 14:3, Karlsborgs stad, Karlsborgs kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:17 Karlsborgs norra kyrkogård. Kyrkobolet 2:1, Karlsborgs stad, Karlsborgs kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:18 Sörby kyrka. Sörby 16:1, Sörby socken, Falköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i utvändig renovering.
- 2019:19 Göteve kyrka. Göteve kyrka 1:1, Göteve socken, Falköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i utvändig renovering.

Verksamhetsberättelse 2019

- 2019:20 Stora Fagerås. Fagerås 1:5, Åsarps socken, Falköpings kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i samband med omtäckning av vasstak på skiftesverksladugård.
- 2019:21 Kööpska graven. Södra begravningsplatsen, Grangärdet 1:3, Mariestads stad och kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i samband med restaurering av staket och galvano-skulptur.
- 2019:22 Kråks herrgård. Skara Herrgården 2, Stadsträdgården, Skara stad och kommun, Västergötland. Kunskapssammanställning.
- 2019:23 Västergötlands fornminnesförenings museum. Stadsträdgården, Skara stad och kommun, Västergötland. Byggnadshistorisk rapport.
- 2019:24 Södra begravningsplatsens kapell. Grangärdet 1:3, Mariestads stad och kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i samband med utvändig renovering.
- 2019:25 Vättaks kyrkogård. Vättak 8:1, Vättaks socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:26 Udenäs kyrka. Prästebolet 1:3, Udenäs socken, Karlsborgs kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i samband med läktarunderbyggnad.
- 2019:27 Vård- och underhållsplan, Heljesgården och Johannas stuga. Heljesgården, Bolum 16:5, Bolums socken, Falköpings kommun, Västergötland. Byggnadsvårdsrapport.
- 2019:28 Acklinga kyrkogård. Acklinga 12:1, Acklinga socken, Tidaholms kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:29 Tidaholms östra begravningsplats. Vråbolet 1:2, Tidaholms stad och kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:30 Skallmeja kyrka. Skallmeja 24:1, Skallmeja socken, Skara kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i samband med omläggning av skiffertak.
- 2019:31 Varnhems klosterkyrka. Klostret 31:3, Varnhems socken, Skara kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i samband med renovering av norra rosettfönstret.
- 2019:32 Björsäters kyrkogård. Björsäter 50:1, Björsäters socken, Mariestads kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:33 Lugnås kyrkogård. Lugnås 24:1, Lugnås socken, Mariestads kommun, Västergötland. Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan samt vård- och underhållsplan.
- 2019:34 Lugnås kyrka. Lugnås 24:1, Lugnås socken, Mariestads kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i samband med utvändig renovering.
- 2019:35 Skara gamla vattentorn. Oxbacken 2:1, Skara stad och kommun, Västergötland. Antikvarisk medverkan i samband med renovering.

Styrelse

Styrelsens ledamöter

Ordinarie

Roland Andersson, ordf.
Abo Moradi
Bertil Jonsson
Maria Bruckshaw
Runo Johansson
Carina Ahlström, v. ordf.
Laila Skantz
Ragnar Sigsjö
Anna Maria Claesson

Utsedd av

Västra Götalandsregionen
Västra Götalandsregionen
Västra Götalandsregionen
Västra Götalandsregionen
Västra Götalandsregionen
Skara kommun
Skara kommun
Västergötlands Fornminnesförening
Västergötlands Fornminnesförening

Suppleanter

Alexander Hutter
Carina Andersson
Göran Olofsson
Lisbeth Karlsson
Sune Johansson
Göran Englund
Anna Margaretha Alströmer

Västra Götalandsregionen
Västra Götalandsregionen
Västra Götalandsregionen
Skara kommun
Skara kommun
Västergötlands Fornminnesförening
Västergötlands Fornminnesförening

Revisorer

Staffan Albinsson
Eva Eriksson
Staffan Setterberg
Christer Holmstrand

Västra Götalandsregionen
Skara kommun
Västergötlands Fornminnesförening
Stiftelsen Västergötlands museum

Revisorssuppleanter

Ulla Göthager
Anita Afzelius Alm
Niklas Hansson

Västra Götalandsregionen
Skara kommun
Västergötlands Fornminnesförening

Styrelsen har under året haft fyra ordinarie sammanträden: 26/2, 28/5, 24/9 samt 10/12.

REDOVISNING AV UPPDRAG

Västra Götalandsregionen

Uppföljning av uppdrag för verksamheter med
uppdragsbaserat verksamhetsstöd eller långsiktigt
uppdrag 2018-2020

Västergötlands museum
År: 2019

Rapport och prognos

Kortfattad sammanfattning av verksamheten 2019

Museets verksamhet lockade under året 179 616 besökare. Kata Gård i Varnhem besöktes av 70 676 personer mellan mars och november och museibygnaden i Skara ökade sitt besökarantal från 44 267 år 2018 till 53 232 år 2019. Besöksantalet i Fornbyn ökade med cirka 1 000 besök. Kata Gård är fortfarande ett mycket attraktivt besöksmål och under säsongen genomfördes 250 guidningar. I maj inleddes nya utgrävningar med studenter från Göteborg Universitet för att undersöka delar av klostrets vattenledningar, kvarn och ett ekonomiområde. I augusti bildades Varnhem Kulturmiljö ekonomisk förening med syfte att gemensamt arbeta för Varnhems besöksmålsutveckling.

Museets 100-årsfirande av den första museibygnaden väckte uppmärksamhet och stort medialt intresse. Jubileet begicks med en omfattande programverksamhet och invigningen av den första delen av en ny basutställning, SJÄLABÄRARNA – saker, sägner, sinnen. Ambitionen var att visa kulturhistoriska föremål ur museets rika samlingar i landskapets kontext och skapa en länk mellan det gamla och det nya huset. På hundraårsdagen den 28 maj sjöng Skara Kammarkör, Kalle Lind kåserade om meningen med samlingar och museer, Circus Nikolajeff klättrade på museets tak, Rubens karusell fanns i parken och alla besökare bjöds på kaffe och tårta.

Under året visades totalt sju utställningar, varav fyra var egna produktioner. Bland de tillfälliga utställningarna kan den egenproducerade utställningen TILT – flipperspelens kultur och historia nämnas. Den blev mycket uppskattad och välbesökt av besökare i alla åldrar. Många uppskattade att utställningens interaktivitet – bland annat att man fick provspela. Under våren visades den inlånade och mycket viktiga utställningen WE HAVE A DREAM, som berörde människors kamp för och vilja att förändra världen till en bättre plats. Utställningen besöktes av ett stort antal skolklasser för samtal och workshop kring temat mod och medmänsklighet. Sommarens stora utställning och också årets stora publiksuccé var den retrospektiva konstatutställningen med Henrik Allerts verk. Utställningen SISTA SKIFTET – arbete och vardag på Electrolux i Mariestad, lånades ut till Vadsbo museum i Mariestad och också LEGO-utställningen kallad LEGOGUBBAR – karikatyrer av Rickard Stensby visades utanför museet, på Baltazhar Science Center i Skövde.

Årets programutbud har varit rikt och varierande och nådde en mångfald av målgrupper. Bland de program som märktes särskilt under året finns den Internationella Kvinnodagen, Arkivens dag och fönsterrenoveringsdagen. I samband med jubileet hölls ett seminarium om arkitekturhistoria med bland annat arkitekturjournalist Mark Isitt, arkitekturhistoriker Rasmus Waern och stadsarkitekt Anders Kyrkander.

Den pedagogiska verksamheten under 2019 omfattade välbesökta lovprogram, visningar av utställningar, keramikverkstad och sommaraktiviteter. I Fornbyn dramatiserade Charlies Teater ett mysterium för barn och ungdomar och i samband med 100-årsjubileet händelser så som det kunde ha varit för barn under Emils

tid i Lönneberga. På Kråks herrgård utökades aktiviteterna för att levandegöra gården med en bokfest, en 1700-talsworkshop och öppna visningar. 1700-talsveckan i augusti som äger rum sedan 2017 har blivit alltmer större och välkänd. Under 2019 medverkade bland andra historieprofessor Karin Sennefeldt, skådespelaren Caroline Donath och Christopher O'Regan.

Totalt arrangerades 135 evenemang under 2019. Över 20 000 barn och unga lockades till deltagandet. Museet fungerar som ett regionalt kulturhus för alla!

I Fornbyn är de flesta hus i stort vårdbehov. Tjänsten som hantverkare med placering i Fornbyn blev vakant under året och ersattes med en projektanställd hantverkare under hösten. Under 2019 renoverades Rytartorpet, som drabbats av en äldre sättningskada. Fattigbössans renovering påbörjades och omlagningen av spåntaket på Nittorpsboden färdigställdes.

Kulturmiljöenheten har medverkat i och utfört ett flertal olika projekt i form av antikvarisk medverkan vid både kyrklig och profan bebyggelse samt svarat på remisser och yttranden. Enheten har också deltagit i samverkansmöten avseende kulturmiljövård på regional nivå med Bohusläns museum, Göteborgs stadsmuseum, Länsstyrelsen och Västarvet. År 2019 framlades en ny kulturmiljöstrategi. En samverkan med Göteborgs universitet resulterade i en utställning i Havanna på Kuba. Inom arkeologin utfördes cirka 60 nya uppdrag, främst på grund av de större pågående infrastrukturella vägarbetena men också i andra sammanhang.

Föremålsenheten har utvecklats till en aktiv del av museets kärnverksamhet under 2019. Första halva året dominerades av arbetet med museets nya basutställningen SJÄLABÄRARNA. Digitaliseringen är en självklart och permanent pågående process. Magasinet fick flitigt besök av olika grupper och forskare. Med museets konservator och en nyrekryterad föremålsantikvarie, som började sin tjänst under sommaren, etablerade ett bra och fungerande samarbete med Veterinärhistoriska museet. Ett konsultarbete utfördes också för Särestads landsbygdsmuseum. Ett stort problem är att museets samlingar är inhysta i externa magasin och en förstudie om ett nytt magasin påbörjades under året.

Föremålsenheten har genomfört inventeringar av utställda föremål:

- En omprioritering gjordes under året. Istället för att inventera föremål i Lanthandeln som året innan (2018) valde enheten att inventera utställningen om Agnes de Frumerie. Omprioriteringen gjordes av flera anledningar:
  - I Lanthandeln finns föremål märkta med SM-nummer – en katalog för Studiematerial som inte har lika stort kulturhistoriskt värde som accessionskatalogen.
  - Västergötlands museums samling med Agnes de Frumeries konst och föremål är en mycket värdefull samling för museet.
  - De föremål som finns utställda – för att ha god spårbarhet – ska vara inventerade. De föremålen är utsatta för högre risk än föremål i magasin. Inventering har saknats.
- Inventering av SKARA I MEDELTID fick under 2019 börja om på nytt och färdigställas. Personal som slutat hade påbörjat en inventering, men då noteringar inte var i ordningställda började vi om med inventeringen för att säkerställa att ingenting missades.
- Enhetens porslinsprojekt har fortsatt under 2019 och kommer även fortsätta under 2020.

Arkivets fokus under 2019 var att ordna ämbetsarkivet. En ny dokumenthanteringsplan har tagits fram. I bildarkivet digitaliserades bilder, först för den nya basutställningen och även för andra utställningar.

Under 2019 nyregistrerades 3 186 poster, av dessa år 2 411 föremålsposter, 764 fotoposter och 11 poster för konstverk i databasen Primus.

1. Redovisa avvikelser från genomförandeplanen 2019

I samarbetet med Veterinärhistoriska museet har en engelsk digitalguidelösning diskuterats. Detta arbete pågår fortfarande. Gemensamma pedagogiska program för Västergötlands museum och Veterinärhistoriska museet planerades inför 2019, dessa har dock inte påbörjats.

Ett större samarbete med stöd av Kommunalförbundet där sju kommunala museer i regionen tillsammans med Västergötlands museum skulle skapa en gemensam utställning kallad UPCYCLE ställdes in av externa orsaker. Projektet och samarbetet ska dock återupptas 2020.

Antalet digitaliserade poster i Primus skulle enligt planen uppgå till cirka 4 750. Detta uppnåddes inte under 2019. Antalet fotoposter överskred dock målet.

Museet har inte haft något samarbete kring spelteknologi med Högskolan i Skövde under 2019.

I Fornbyn var ommålning av Missionshuset och Lanthandeln planerat till 2019. På grund av dåligt väder och olämpliga väderförhållanden för att måla med linoljefärg var entreprenören tvungen att skjuta upp ommålningen av Missionshuset till 2020. Omläggningen av vasstaket på Händenestugan blev inte av för att entreprenören blev överbokad. Istället har taket bytts på Nittorpsboden och omfattande timmermansreparationer har genomförts på Missionshuset. Dessutom har skyddsåtgärder gjorts på Sönekvarnen.

På Kråks har inga arbeten utförts under 2019, då underhållsplanen inte fanns tillgänglig inför planeringsåret. Arbetenas prioritering var oklar och därför har inga insatser gjorts på museets kulturmiljöer, då det inte fanns några fastställda riktlinjer, i form av vård- och underhållsplan, vid planeringstillfället. Vård- och underhållsplanen var färdig i mitten av 2019. För Kråks behövs en större, långfristig satsning och tills vidare kan vi bara utföra enkla löpande reparationer under året.

Underhåll på Heljesgården ska ske enligt den nya vård- och underhållsplanen, som inte var klar förrän mitten av 2019. Därför har inga insatser vidtagits, förutom ladans vasstak som fick ny mörning som planerat. Planering pågår under 2020 för framtida projekt på Heljesgården, men bristfälliga resurser gör stora arbetsinsatser svårt. En pågående utredning ska visa hur en långsiktig lösning kan hittas.

Mål 1

Västergötlands museum är en efterfrågad kunskapsorganisation av kommuner, civilsamhälle, näringsliv, folkbildning och universitet

1. Resultat 2019 av de kvantitativa indikatorerna i uppdraget

Indikator	Resultat	Frivillig kommentar
Antal samarbeten med kommunernas förvaltningar	9 	Tidsresan för alla 7-åringar i Skara Varnhemsprojektet Kulturnatten och kulturveckan Spökvandring, Katedralskolan i Skara Musikteater med musikskolan i Skara 1700-talsveckan, Skara kommun Sommarlovsprogram, Skara kommun Skövde kommun Mariestads kommun
Antal samarbetsprojekt med civilsamhället/folkbildningen	18 	Street Star Cruisers Västergötlands Fornminnesförening Skara Gille Axevalla Folkdansgille Skaraborgs Taxklubb, Skara Biodlarförening Bilda, Studieförbundet, ABF, Medborgarskolan, NBV Svenska kyrkan och Skara Stift Skara släktforskarförening Skara Humanistiska Förbund Ekehagens Forntidsby Göteborg Baroque, Dahliasällskapet Westgötha Gustavianer
Samarbeten med högskola och universitet	6 	Göteborgs Universitet, Bambergs Universitet, Lund Universitet
Samarbetsformer med högskolor, universitet, studieförbund och folkhögskolor	10 	Projekt kring kvinnodagen, föreläsningar FOKIS – Vara, Hellidens och Axevalla folkhögskolor
Antal objekt i samlingarna som digitaliserats	3186 	
Interaktiva lösningar som utvecklats – samverkan inom ramen för spelteknologi	0 	

Styrelsens nöjdhetsindikatorer:

 Hög nöjdhet Uppåtgående Låg nöjdhet

2. Prognos för måluppfyllelse 2020

Västergötlands museum ska kontinuerligt arbeta med forskning, utställningar och programverksamhet och genom sitt samlande, vårdande och gestaltande av kulturarvet bidra till nya idéer och insikter. En extraanställd projektutvecklare kommer att arbeta under 2020 för att öka museets samarbeten med universitet och andra externa aktörer.

Museet samverkar nu med allt fler föreningar, organisationer och kommuner vilket breddar verksamheten och möjliggör större evenemang och fördjupad kunskap. Kulturmiljöenheten besitter god kunskap om områdets förhistoria, medeltid, agrarhistoria, byggnadskultur och osteologi och gör utredningar, rådgivningar och föreläser. Museets föremålsenhet och arkivenhet förmedlar kunskap, hanterar dokumentation och förmedling av föremål och fotografier.

Museets pedagog kommer att fortsätta att genomföra "Tidsresan" och andra program med betoning på 1800- och det tidiga 1900-talets vardagsliv med hantverk och berättelser i Fornbyn. Verksamhetens målgrupper kommer att vara skolelever, föreningar, vuxengrupper med flera. Ett 20-tal olika program ska under sommar- månaderna locka till ett besök i Fornbyn. En öppen bigård ska bidra till en förbättrad förståelse av miljön.

Särskilda program riktas till barn och unga i anslutning till årets tillfälliga utställningar, samt erbjuds under sport- respektive höstlov.

I arkivenheten ska arbetet med att utarbeta och förankra en verksamhetsbaserad arkivredovisning fortsätta, även arbetet med Ämbetsarkivet och Enskilda arkiv ska fortgå som tidigare. Bildarkivet ska prioriteras eftersom museets rika bildmaterial efterfrågas i hög grad. Fotosamlingen kommer att fortsätta digitaliseras under 2020 och exponeras på DigitaltMuseum. Bildarkivet ska dessutom utöka samarbetet med föreningar och andra grupper i samhället som kan bidra med kunskap om de miljöer, byggnader och människor som avbildats på de äldre fotografierna.

Besöksmålutvecklingen i Varnhem kommer att fortgå i den nybildade ekonomiska föreningens regi där museet är en aktiv part.

Under 2020 kommer museet att fortsätta sin medverkan i det regionala projektet FOKIS där museet samverkar med övriga kulturinstitutioner i regionen och med folkhögskolorna.

Programverksamheten kommer under 2020 att erbjuda en bredd som kan intressera många målgrupper. I samband med den Internationella Kvinnodagen arrangeras en heldag med program som utformas och genomförs i samverkan med Studieförbundet, NBV, Medborgarskolan, ABF, Sensus, Skara kultur och fritid, kvinnojourerna med flera. Under året är också Skara Humanistiska Förbund en nära samverkanspart. Programverksamheten och även utställningarna kommer att ha ett klimatfokus under hela 2020.

Det är viktigt för museet att ha ett brett kontaktnät och samverka med andra. Bland museets betydelsefulla partners återfinns förutom tidigare nämnda också Museikollegiet Skaraborg och Katedralskolan i Skara. För att kunna leva upp till våra mål är den interna kompetensutvecklingen av stor betydelse. Att delta i seminarier, nätverksträffar och liknande ses därför som mycket viktigt för att vi ska hålla oss uppdaterade.

På grund av indragna kommunala sommarlovspengar kommer sannolikt antalet program i Fornbyn att minska sommaren 2020.

Mål 2

Västergötlands museum är en resurs för invånarna i utvecklingen av natur- och kulturarvet

1. Resultat 2019 av de kvantitativa indikatorerna i uppdraget

Indikator	Resultat	Frivillig kommentar
Antal utvecklade pedagogiska program utanför museet	8	● Vikingaliv i Varnhem Publika guidningar på Kata Gård
Programverksamhet i Fornbyn	27	● Tidsresan Sommarlovsaktiviteter Mors dag Veteranfordonsträffar Midsommarfirande med mera
Arbetet med tillfälliga utställningar	7	● Tilt We Have A Dream Klimatklokt Henrik Allert Hjässan är kal & Äggen är slut Legogubbar
Antal tillfälliga utställningar	7	● Tilt We Have A Dream Klimatklokt Henrik Allert Hjässan är kal & Äggen är slut Legogubbar

Styrelsens nöjdhetsindikatorer:

● Hög nöjdhet   ● Uppåtgående   ● Låg nöjdhet

2. Prognos för måluppfyllelse 2020

Till 2020 planeras fler verksamheter utanför museibygnaden som berör natur- och kulturarvet. Kata Gårds läge i Varnhem, i en fantastisk kulturmiljö, bjuder på alla förutsättningar för unika upplevelser.

Under 2020 kommer klimatfrågor att stå i fokus för all verksamhet. En Agenda 2030-arbetsgrupp har bildats på museet. En strategigrupp ska arbeta fram en långsiktig arbets- och strategiplan med Agenda 2030 och den nya verksamhetsbeskrivningen med fyra fokusområden som underlag.

En vård- och åtgärdsplan för Kråks herrgård ska tas fram och en långsiktig lösning för Heljesgården ska arbetas fram under 2020. En plan för Fornbyns underhåll och verksamhet ska tas fram för att förbereda Fornbyns 100-firande som äger rum 2021. Detta arrangemang planeras att bli ett samarbete med Västergötlands Fornminnesförening.

Vi strävar mot att hålla museet öppet då de stora flertalet besökare kan komma. Ambitionen är att hålla öppet längre under den ljusa tiden på året, särskilt under turistsäsongen med öppna måndagar. 1De kvällsöppna onsdagarna, som lockar allt fler besökare, kommer att bibehållas.

Den livaktiga programverksamheten i Fornbyn fortsätter med bilträffar, konserter, öppna stugor, lek dagar för barn och unga med mera.

Målet är dock att museets verksamhet ska nå ut längre i regionen och i landskapet i samverkan med kommuner, föreningar och näringsliv och att föredrag, program och utställningar ska visas på fler platser än idag. Den pedagogiska verksamheten utanför museet behöver stärkas. Det som begränsar verksamhetens möjligheter att arbeta än mer utåtriktat och utanför huset är avsaknaden av ytterligare en pedagog.

Mål 3

Västergötlands museum är en central och väl utnyttjad aktör för plats- och samhällsutveckling

1. Resultat 2019 av de kvantitativa indikatorerna i uppdraget

Indikator	Resultat	Frivillig kommentar
Turism som kan hänföras till destination Skara	3 	Varnhemsprojektet Samverkan Kråks, Skara kommun med flera Museet är en turistserviceplats
Utveckling av samarbete med Svenska Kyrkan	1 	Varnhemsprojektet
Antal samverkansprojekt med andra regionala aktörer	2 	Varnhemsprojektet FOKIS – regional samverkan med folkhögskolorna

Styrelsens nöjdhetsindikatorer:

 Hög nöjdhet Uppåtgående Låg nöjdhet

2. Prognos för måluppfyllelse 2020

Under 2020 kommer samarbete med Veterinärhistoriska museet att fortsätta. Museets samarbete med Skara kommun, Veterinärhistoriska museet och Skara skolscen kring 1700-talsveckan i Skara fortsätter också som tidigare år. Genom 1700-talsveckan och andra gemensamma programaktiviteter kring 1700-talet får Kråks herrgård rollen av en mötesplats och blir en del av turistnäringen i Skara.

I Varnhemsprojektet arbetar museet mycket nära turistnäringen, Svenska Kyrkan och Skara kommun för att organisatoriskt utveckla Varnhem till ett betydande besöksmål i regionen. Den nybildade Varnhems Kulturmiljö Ekonomiska Förening kommer att fortsätta ett gott samarbete med Sparbankstiftelsen som huvudsponsor. Till sommarmånaderna planeras temavandringarna, dagliga guidningar, öppna arkeologiska utgrävningar samt en rik programverksamhet med föredrag i Varnhem. Rytta-regårdens turistbyrå bemannas under sommaren och rymmer förutom sedvanlig information även utställningar.

Under 2020 kommer museet att inom det regionala projektet FOKIS samverka med övriga kulturinstitutioner i regionen och med folkhögskolorna. Planerad samverkan finns med Hellidens Folkhögskolas elever, Axevalla Folkhögskola, Skövde Konstmuseum och Vara Folkhögskola.

Museets samverkan med övriga turistserviceplatser fortgår under 2020.

Årsredovisning

Stiftelsen Västergötlands museum

Org.nr 868400-3190

Räkenskapsår 2019-01-01--12-31

Årsredovisning för räkenskapsåret 2019-01-01 - 2019-12-31

Styrelsen för Stiftelsen Västergötlands museum avger härmed följande årsredovisning.

Innehåll

Förvaltningsberättelse	2
Resultaträkning	3
Balansräkning	4
Tilläggsupplysningar	6

Styrelsens säte: Skara

Företagets redovisningsvaluta: Svenska kronor (SEK)

Alla belopp redovisas, om inget annat anges, i kronor (kr)

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Stiftelsens ändamål är att bedriva och främja kulturminnesvård och museal verksamhet liksom annan därmed förenlig och närstående kulturell verksamhet inom i huvudsak före detta Skaraborgs län. Stiftelsen samverkar med företrädare för den statliga kulturminnesvården, förvaltar museets samlingar, byggnader, markområden och övriga tillgångar, samt är huvudman för landsantikvarien.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret och efter dess utgång

Under våren fyllde museets röda nationalromantiska tegelbyggnad 100 år. Jubileet firades med fest, musik, föreläsningar, bokutgivning och utställningar. I stora hallen visades den tillfälliga utställningen "We Have a Dream" och i det gamla huset invigde vi den nya basutställningen "Själabärarna" med runt 500 föremål och bilder ur museets samlingar. Jubileet finansierades dels genom bidrag från Västergötlands fornminnesförening dels med egna medel. Samlingarna tillhör museets kärnverksamhet och det är en central uppgift att utveckla dem genom berättande. Museets hyrda, inte ändamålsenliga, byggnader för att lagra stora föremål var anledningen till att ett beslut togs om en förstudie av ett nytt föremålsmagasin. I Fornbyn har Missionshuset, Nittorpsboden och Sönekvarnen delvis reparerats. Ommålning av lanthandeln har också utförts. Dock kvarstår ett stort reparations- och underhållsbehov i Fornbyn.

Översikt över stiftelsens ekonomiska utveckling (tkr)

	2019	2018	2017	2016	2015
Nettoomsättning	26 760	25 498	25 826	25 311	22 343
Varav erhållna bidrag	19 100	19 340	19 540	19 003	17 422
Resultat efter finansiella poster	639	2 404	616	1 334	1 485
Balansomslutning	22 851	21 376	17 762	18 300	16 717
Soliditet (%)	39	38	24	20	14

Förändring av eget kapital

	Stiftelse- kapital	Gåvo- medel	Balanserat resultat	Årets resultat
Belopp vid årets ingång	3 000	1 534 456	4 286 310	2 403 653
Disposition av föregående års resultat			2 403 653	- 2 403 653
Årets resultat				639 244
Överfört från gåvomedel				
Belopp vid årets utgång	3 000	1 534 456	6 689 963	639 244

Stiftelsens resultat år 2019 och ställning den 31 december 2019 framgår av efterföljande resultat- och balansräkning.

RA
Q

Resultaträkning 2019	Not	2019-01-01- 2019-12-31	2018-01-01- 2018-12-31
Bidrag	1	19 099 863	19 340 441
Övriga intäkter	1	7 660 273	6 157 906
		26 760 136	25 498 347
<i>Rörelsens kostnader</i>			
Handelsvaror	2	-3 540 055	-2 727 237
Övriga externa kostnader	3	-5 621 010	-5 506 742
Personalkostnader	4	-16 130 984	-14 141 185
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-743 677	-634 121
		-26 035 726	-23 009 286
Rörelseresultat		724 410	2 489 061
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		3 050	0
Räntekostnader och liknande resultatposter		-88 216	-85 408
		-85 166	-85 408
Resultat efter finansiella poster		639 244	2 403 653
Resultat före skatt		639 244	2 403 653
Årets resultat		639 244	2 403 653

RA
A

TILLGÅNGAR

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar

Byggnader och mark	5	4 340 462	4 515 757
Byggnadsinventarier	5	1 855 211	1 998 987
Inventarier	6	1 920 991	1 117 372
		8 116 664	7 632 116

Summa anläggningstillgångar **8 116 664** **7 632 116**

Omsättningstillgångar

Varulager m.m. **187 660** **199 863**
Färdiga varor och handelsvaror

Kortfristiga fordringar

Kundfordringar		1 820 121	2 373 370
Aktuella skattefordringar		1 031	0
Övriga fordringar		75 343	84 418
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		1 650 799	1 137 265
		3 547 294	3 595 053

Likvida medel, museets fonder **10 999 921** **9 949 216**

Summa omsättningstillgångar **14 547 215** **13 544 269**

SUMMA TILLGÅNGAR **22 851 539** **21 376 248**

RA
G

Balansräkning	Not	2019-12-31	2018-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER	7		
Eget kapital			
Stiftelsekapital		3 000	3000
Gåvomedel		1 534 456	1 534 456
Balanserat kapital		6 689 963	4 286 310
Årets resultat		639 244	2 403 653
Summa eget kapital		8 866 663	8 227 419
Långfristiga skulder			
Ändamålsbestämda medel	8	1 029 857	1 029 857
Skulder till kreditinstitut	9	3 842 000	4 046 000
Övriga skulder	10	1 183 612	1 183 612
Summa långfristiga skulder		6 055 469	6 259 469
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut		204 000	204 000
Leverantörsskulder		758 623	801 857
Aktuella skatteskulder		0	76 258
Övriga skulder		3 402 240	3 320 649
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		3 564 544	2 486 596
Summa kortfristiga skulder		7 929 407	6 889 359
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		22 851 539	21 376 248

Tilläggsupplysningar

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd, BFNAR 2012:1 "Årsredovisning och koncernredovisning K3".

Fordringar

Fordringar har värderats till det lägsta av anskaffningsvärde och det belopp varmed de beräknas bli reglerade. Övriga tillgångar och skulder har värderats till anskaffningsvärde om annat ej anges.

Intäktsredovisning

Intäkter har tagits upp till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas och redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras stiftelsen och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Gåvor och bidrag

En transaktion i vilken stiftelsen tar emot en tillgång eller en tjänst som har ett värde utan att ge tillbaka motsvarande värde i utbyte är det en gåva eller ett erhållet bidrag. Om tillgången eller tjänsten erhålls därför att organisationen uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor och om organisationen har en skyldighet att återbetala till motparten om villkoren inte uppfylls, är det ett erhållet bidrag. Är det inget bidrag är det en gåva.

Gåvor

Gåvor redovisas enligt huvudregeln som intäkt när de erhålls.

En gåva som intäktsförts redovisas antingen som en tillgång eller en kostnad beroende på om gåvan förbrukas direkt eller inte. Gåvor som organisationen avser att stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgångar. Övriga gåvor, som inte förbrukats, redovisas som omsättningstillgångar.

Gåvor värderas enligt huvudregeln till verkligt värde. I de fall stiftelsen lämnat en ersättning för att erhålla gåvan minskas gåvans värde med ersättningen.

Bidrag

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget har uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfyllts.

Bidrag som erhållits för att täcka kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett att täcka.

Bidrag som hänför sig till en anläggningstillgång minskar anskaffningsvärdet.

Erhållna bidrag värderas till det verkliga värdet av den tillgång som organisationen fått eller kommer att få.

Offentliga bidrag

Bidrag redovisas till verkligt värde när det är rimligt och säkert att bidraget kommer att erhållas och stiftelsen kommer uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget. Bidrag avsedda att täcka

RA
Q

investeringar i materiella eller immateriella anläggningstillgångar reducerar tillgångarnas anskaffningsvärden och därmed det avskrivningsbara beloppet.

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:

	<u>Nyttjandeperiod</u>
Byggnader, komponenter	10-50 år
Mark	Skrivs ej av
Maskiner, inventarier och installationer	3-10 år

Leasingavtal

Leasingavtal redovisas enligt Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2000:4. Samtliga leasingavtal redovisas som operationella leasingavtal. Det innebär att leasingavgiften kostnadsförs i resultaträkningen linjärt över leasingperioden.

Varulager

Varulagret har värderats till det lägsta av dess anskaffningsvärde och dess nettoförsäljningsvärde på balansdagen. Med nettoförsäljningsvärde avses varornas beräknade försäljningspris minskat med försäljningskostnader. Den valda värderingsmetoden innebär att inkurans i varulagret har beaktats.

Nyckeltalsdefinitioner

Soliditet (%)

Justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt) i procent av balansomslutning.

RA
A

Noter

Not 1 Bidrag och övriga intäkter

	2019	2018
Bidrag		
Bidrag från externa	393 500	901 045
Bidrag från egna fonder	0	0
Erhållna bidrag regionen	14 859 363	14 625 396
Erhållna kommunala bidrag	3 847 000	3 814 000
	19 099 863	19 340 441
Övriga intäkter, bidrag		
Försäljning	2 105 611	1 144 606
Projektintäkter	4 098 934	3 826 590
Hysesintäkter	38 000	60 500
Försäkringsersättning, övrigt	1 214	-2 312
Erhållna bidrag personal	1 416 514	1 128 523
	7 660 273	6 157 906

Not 2 Handelsvaror

	2019	2018
Inköp material och varor	756 234	338 842
Inköp kafé	130 458	121 325
Inköp material och tjänster projekt	1 195 406	1 597 612
Inköp material och tjänster utställningar	1 273 594	530 940
Inköp material och tjänster Varnhem	184 363	138 519
Inköp material övrig verksamhet	0	0
	3 540 055	2 727 237

Not 3 Leasingavtal

Årets leasingkostnader avseende leasingavtal uppgår till 45 240 (44 796) kronor

Not 4 Anställda och personalkostnader

	2019	2018
Medeltalet anställda		
Kvinnor	19	18
Män	12	11
	31	29

**Löner och andra ersättningar samt sociala kostnader
inklusive pensionskostnader**

Löner och andra ersättningar	11 243 570	10 034 234
Sociala kostnader och pensionskostnader (varav pensionskostnader)	4 649 717 956 504	3 909 850 602 109
Totala löner, andra ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	15 893 287	13 944 084

Not 5 Byggnader och mark, byggnadsinventarier

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	8 390 152	8 390 152
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	8 390 152	8 390 152
Ingående avskrivningar	-1 875 408	-1 556 338
Årets avskrivningar	-319 071	-319 070
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 194 479	-1 875 408
Utgående redovisat värde	6 195 673	6 514 744

PA
A

Not 6 Inventarier

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	2 500 986	2 252 755
Inköp	1 228 226	248 231
Försäljningar/utrangeringar	-274 047	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	3 455 165	2 500 986
Ingående avskrivningar	-1 383 614	-1 068 563
Försäljningar/utrangeringar	274 047	0
Årets avskrivningar	-424 607	-315 051
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 534 174	-1 383 614
Utgående redovisat värde	1 920 991	1 117 372

Not 7 Förändring av eget kapital

	Stiftelse- kapital	Gåvo- medel	Balanserat resultat	Årets resultat
Belopp vid årets ingång	3 000	1 534 456	4 286 310	2 403 653
Disposition av föregående års resultat			2 403 653	-2 403 653
Årets resultat				639 244
Överfört från gåvomedel				
Belopp vid årets utgång	3 000	1 534 456	6 689 963	639 244

Villkorat kapitaltillskott uppgår till 2 100 tkr (f. år 2 100 tkr)

PK
C

Not 8 Ändamålsbestämda medel

	2019-12-31	2018-12-31
Kartfonden - bundna medel	140 637	140 637
Förlagsfonden - bundna medel	425 000	425 000
Donationsfond - bundna medel	464 220	464 220
	1 029 857	1 029 857

Not 9 Skulder till kreditinstitut

	2019-12-31	2018-12-31
Förfaller senare än 1 år och tidigare än 5 år efter balansdagen		
Skulder till kreditinstitut	1 020 000	1 020 000
	1 020 000	1 020 000

Förfaller senare än 5 år efter balansdagen

Skulder till kreditinstitut	3 026 000	3 230 000
	3 026 000	3 230 000

Not 10 Skulder till kreditinstitut

Någon fastlagd amorteringsplan för denna skuld föreligger ej i dagsläget.

RA
C

Underskrifter

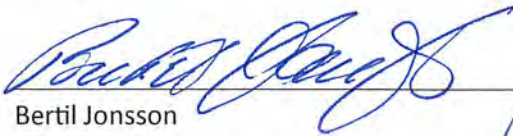
Skara den 25 februari 2020

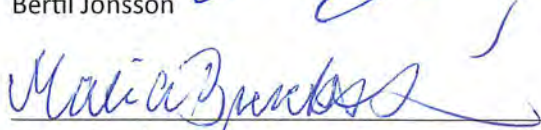
Roland Andersson, ordförande

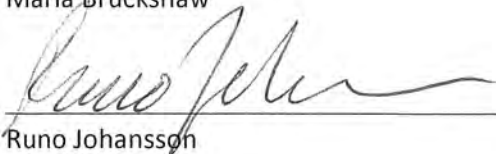
Abo Moradi

Bertil Jonsson

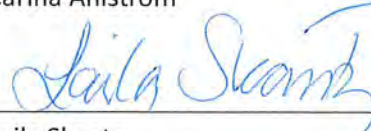
Maria Bruckshaw

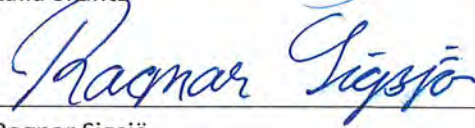
Runo Johansson

Carina Ahlström

Laila Skantz

Ragnar Sigsjö

Anna Maria Claesson

Vår revisionsberättelse har lämnats den 25 februari 2020

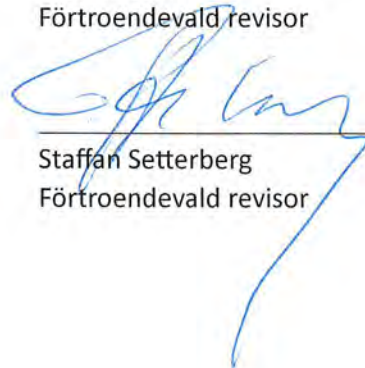
Christer Holmstrand
Auktoriserad revisor

Staffan Albinsson
Förtroendevald revisor

Eva Eriksson
Förtroendevald revisor

Staffan Setterberg
Förtroendevald revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Stiftelsen Västergötlands Museum, org.nr 868400-3190

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Västergötlands Museum för år 2019.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2019 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten *Den auktoriserade revisorns ansvar* samt *De icke-kvalificerade revisorernas ansvar*.

Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Vi som auktoriserad revisor har fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Det är styrelsen som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av verksamhetsberättelsen.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga

felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

De icke-kvalificerade revisorernas ansvar

Vi har att utföra en revision enligt stiftelselagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av stiftelsen resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Stiftelsen Västergötlands museum för år 2019.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorernas ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Vi som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorernas ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

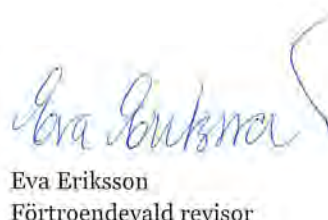
Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionsssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Skara den 25 februari 2020

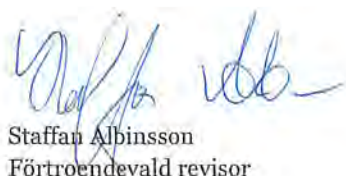

Staffan Setterberg
Förtroendevald revisor

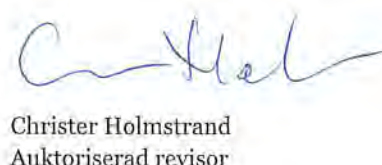

Eva Eriksson
Förtroendevald revisor

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Staffan Albinsson
Förtroendevald revisor

Christer Holmstrand
Auktoriserad revisor